

XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Gödöllő, 2015. április 15-17.
Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Nemzeti Köszolgálati Egyetem

**A helyszínelhagyásos közúti közlekedési balesetek
nyomozásának sajátosságai**

Jelige: *fapapucs*

Pályamunka lezárásának időpontja: *2015. november*

2015.

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS	- 4 -
II. A HELYSZÍNELHAGYÁSOS KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI BALESETEK NYOMOZÁSÁNAK SAJÁTOSSÁGAI	- 6 -
II.1. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR	- 6 -
II.1.1. Törvények	- 6 -
II.1.2. Rendeletek	- 7 -
II.1.3. Utasítások	- 7 -
II.2. FOGALOM MEGHATÁROZÁSOK	- 7 -
II.2.1. A közlekedési baleset fogalma és csoportosítása	- 7 -
II.2.2. Eljárási szabályok és a szemle	- 9 -
II.2.3. Nyomozással kapcsolatos fogalmak	- 9 -
II.3. A BŰNCSELEKMÉNYEK ÉS SZABÁLYSÉRTÉSEK	- 10 -
II.3.1. Segítségnyújtás elmulasztása	- 12 -
II.3.2. Cserbenhagyás	- 13 -
II.3.3. Elhatárolások	- 14 -
II.3.4. Szabálysértés	- 15 -
III. HELYSZÍNI ELJÁRÁST MEGELŐZŐ, AHHOZ KAPCSOLÓDÓ ÉS AZT KÖVETŐ ÁLTALÁNOS ÁTTEKINTÉS	- 18 -
III.1. TUDOMÁSRA JUTÁS	- 18 -
III.2. ELSŐDLEGES INTÉZKEDÉSEK ÉS HELYSZÍNBIZTOSÍTÁS	- 19 -
III.3. FELDERÍTÉS ÉS BIZONYÍTÁS KAPCSOLATA AZ ISMERETLENES ÜGYEKBEN	- 21 -
III.4. A GONDOLATI REKONSTRUKCIÓ ÉS A VERZIÓKKAL VÉGZETT MUNKA	- 22 -
III.5. FORRÓ NYOMON ÜLDÖZÉS ÉS KÖRÖZVÉNY KIADÁSA	- 24 -
IV. A HELYSZÍNELHAGYÁS HELYSZÍNI STRUKTÚRÁJA / „TERMÉSZETE”	- 26 -
V. A HELYSZÍNI SZEMLE ÉS A KAPCSOLÓDÓ FELADATOK A ’HELYSZÍNELHAGYÁS’ FELDERÍTÉSÉRE	- 29 -
V.1. ÁTTEKINTŐ NYOMTAN	- 29 -
V.2. KIZÁRÓLAG ANYAGI KÁRRAL JÁRÓ KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI BALESET	- 31 -

V.3. SZEMÉLYI SÉRÜLÉSES KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI BALESET	- 33 -
V.4. A TECHNIKUSI TEVÉKENYSÉG KRIMINÁLTECHNIKAI RENDSZERE	- 35 -
V.4.1. Szagmaradvány rögzítése	- 35 -
V.4.2. Gépjármű által hátrahagyott nyomok.....	- 36 -
V.4.2.1. Gumiabroncs, mint nyomképző.....	- 37 -
V.4.2.2. Festékelkenődések bűnjelezése	- 39 -
V.4.2.3. Izzólámpa és egyéb üvegmaradvány a helyszínen.....	- 40 -
V.4.3. Eredetben rögzítendő objektumok	- 41 -
V.4.4. Felkutatott anyagmaradványok	- 42 -
VI. RÖGZÍTETT NYOMOK ÉRTÉKELÉSE	- 43 -
VI.1. BE. TÖRVÉNY HIVATKOZÁSAI – SZAKÉRTŐK ÉS A SZAKTANÁCSADÓ.....	- 43 -
VI.2. AZONOSÍTÁS ELMÉLET.....	- 45 -
VI.3. SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYEZÉS.....	- 46 -
VI.3.1. Folyamata	- 46 -
VI.3.2. Vélemény összetétele	- 47 -
VI.4. SZINKRONIZÁLÁS A HELYSZÍNI SZEMLE SORÁN RÖGZÍTETT NYOMOKKAL.....	- 48 -
VII. ÖSSZEGZÉS	- 51 -
IRODALOMJEGYZÉK	- 53 -
MELLÉKLETEK	- 54 -

I. Bevezetés

„ A felfedezés lényege: látni azt, amit már mindenki látott, de olyat gondolni, amit senki más nem gondolt róla.”

(Szent-Györgyi Albert)

A közlekedés az emberek mindennapi életéhez szükségszerűen hozzátartozik, így ezzel magyarázható az, hogy a kisebb-nagyobb közlekedési balesetek szinte megszokottá válnak a hétköznapiak során. Hiába a minden korosztály számára specifikusan összeállított baleset megelőzési programok sokszínűsége vagy éppen a közlekedési akciók rendszeres szervezése, ugyanis a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények és egyes szabálysértések a bűnösség tekintetében gondatlanul kerülnek elkövetésre.

A KRESZ 25. § (1) tételeselem rendelkezik arról, hogyan kell közlekedni járművel az úton. Ez a szakmában a FILU SUR rövidítést kapta a könnyebb jegyezhetőség miatt. Tehát a **F**orgalmi, **I**dőjárási-, **L**átási- és **Ú**tviszonyoknak megfelelően, figyelemmel a jármű **S**ajátosságaira, **U**tasokra, **R**akományra kell a közlekedésben részt vennünk. A balesetek bekövetkezésében ezek egyikének figyelmen kívül hagyása általában szerepet játszik.

Kutatásom célja, hogy egyrészt rávilágítsak a közlekedésrendészeti tevékenység feladatainak egyediségében rejlő komplexitására az ismeretlen elkövető által okozott balesetekkel összefüggően. Másrészt szeretnék egy gyakorlati felhasználásra alkalmas segédletet összeállítani az e szakterületen dolgozó rendőrök számára, megkönnyítve és gyorsítva ezzel tevékenységüket.

Túlszabályozásból adódó problémák, hogy a megszámlálhatatlan rendelkezésre álló jogszabály, azok módosításai illetve a hozzájuk kiadott módszertani útmutatók nem képeznek egységes egészet, valamint a kihirdetésük közötti idő rövidegére tekintettel a jogalkalmazás rendkívül nagy akadályba ütközik. Kezdve a közterületi állománytól egészen a felső vezetői szintig a hétköznapi teendők állandó elemévé vált az aktuális változások nyomon követése, amely hosszadalmassága miatt lassul és nehezedik az általános feladatok elvégzése.

Fontosnak tartom, hogy az egyes nyomozási cselekmények és a bizonyítást segítő különböző eljárások, úgymint az igazságügyi szakértői véleményezés, kellőképpen összhangban álljon egymással, mivel csak ezzel nyújtható teljes bizonyító erejű eredmény.

Tanulmányom felépítése az érthetőséget és az átláthatóságot szolgálja, úgy, hogy a jogszabályi hivatkozások és a definiálások ismertetése után fokozatosan vezeti be az olvasót a közúti közlekedési balesetek nyomozásának világába egy specializált ügýtípuson keresztül, melynek lezárására az igazságügyi szakértői vizsgálatok folyamatának ismertetése szolgál.

A dolgozat összeállítása során felhasználtam a Rendészettudományi Kar könyvtárának irodalom gyűjteményét, főként a kriminalisztikai jegyzetek vonatkozásában, továbbá a Közlekedésrendészeti Főosztály Közlekedés-baleseti Osztály és a Bűnügyi Szakértői és Kutató Intézet munkatársainak segítségét. A gyakorlati megközelítés érvényesítése érdekében számos, konkrétan helyszínelhagyásos közúti közlekedési balesetben indult nyomozás iratait tekintettem meg mind a nyári szakmai gyakorlatom, mind a kutató munkámhoz szükséges adatgyűjtésem során.

II. A helyszínelhagyásos közúti közlekedési balesetek nyomozásának sajátosságai

E fejezet célja, hogy megértsük az adott témát, elhelyezzük a különböző jogágak, jogtudományok együttes rendszerében és megfelelően tudjuk alkalmazni az ezzel kapcsolatos szakkifejezéseket, képesek legyünk eligazodni az ide tartozó jogszabályok között. Bár meg kell említeni, hogy utóbbi tekintetében folyamatosan frissíteni kell ismereteinket.

II.1. Jogszabályi háttér

Az adott életviszonyok koordinálása különböző szintű anyagi és eljárásjogi szabályok által történik, melyet az alábbi összegzés is követ. Számos kérdéskörben találkozhatunk azzal a kellemetlenséggel, hogy a tisztázandó témához kapcsolódó szabályok több, a témától akár látszólag független jogszabályban kerülnek meghatározásra. Ennek oka, hogy egyszerűbb és gyorsabb alacsonyabb szinten meghozni egy módosítást, kiegészítést, mint végigjárni a törvénymódosítással járó hosszadalmas és körülményes utat.

II.1.1. Törvények

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiakban Btk.)

1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban Be.)

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (továbbiakban Rtv.)

1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről (továbbiakban Kkt.)

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről (továbbiakban Szabs.)

2005. évi XLVII. törvény az igazságügyi szakértői tevékenységről

2002. évi LIV. törvény a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről

II.1.2. Rendeletek

1/1975 (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól (továbbiakban KRESZ)

23/2003 (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól (továbbiakban NYOR)

30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról (továbbiakban Szolg. szab.)

II.1.3. Utasítások

60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól (továbbiakban Utasítás)

13/2012. (VII. 30.) ORFK utasítás a büntetőeljárások keretében lefolytatandó szemlék végrehajtásáról és a bűnügyi technikai tevékenység egységes szabályozásáról

57/2013. (XII. 21.) ORFK utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv tevékenység-irányítási központjai, egyes rendőri szervek ügyelei, valamint a segélyhívásokat fogadó központok egységes működéséről

II.2. Fogalom meghatározások

Nem lehetséges az összes, a helyszínelhagyásos közúti közlekedési balesettel összefüggően felmerülő definíció csokorba rendezése azok mennyiségére és eltérő szakterületére tekintettel. Emiatt elsődlegesen a fenti jogszabályok értelmező rendelkezései és a kriminalisztika által alkotott fogalmak lettek összegyűjtve.

II.2.1. A közlekedési baleset fogalma és csoportosítása

Közlekedési baleset: a legalább egy mozgó közúti-, vasúti-, vízi vagy légijármű, továbbá – a közúti közlekedés körében – állatot hajtó (vezető) személy részvételével vagy ilyen jármű mozgásából eredően bekövetkezett, általában a közlekedési szabályok szándékos vagy gondatlan megszegésével gondatlanságból, illetőleg vétkesen előidézett olyan váratlan

esemény, amellyel ok-okozati összefüggésben egy vagy több személy meghalt, megsérült, vagy dologi kár keletkezett.

Könnyű sérüléssel járó baleset: az a közlekedési baleset, amelynek következtében kizárólag 8 napon belül gyógyuló testi sérülés vagy betegség (könnyű testi sértés) következett be.

Súlyos sérüléssel járó baleset: az a közlekedési baleset, amelynek következtében legalább egy személy 8 napon túl gyógyuló testi sérülést vagy betegséget (súlyos testi sértést) szenvedett.

Halálos kimenetelű baleset: az a közlekedési baleset, amelynek következtében legalább egy személy a helyszínen, vagy később, a közlekedési balesettel ok-okozati összefüggésben meghalt.

Közúti közlekedési baleset: a közúti közlekedés szabályairól szóló miniszteri együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) szerinti jármű vagy állatot hajtó (vezető) személy részvételével kapcsolatos közlekedési baleset.

Továbbá:

- a közlekedési balesetek,
- a Btk. közlekedési bűncselekményekről szóló fejezetében meghatározott helyszínes bűncselekmények,
- a közlekedés körében elkövetett más helyszínes bűncselekmények (pl. segítségnyújtás elmulasztása, gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés, foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés, közérdekű üzem működésének megzavarása),
- d) mozgójármű részvételével bekövetkezett rendkívüli halál

(a továbbiakban együtt: baleset) miatt szükséges helyszíni szemle, illetve helyszíni intézkedés (a továbbiakban együtt: helyszíni eljárás), valamint az ezekhez kapcsolódó egyéb intézkedések során.

II.2.2. *Eljárási szabályok és a szemle*

A szemle fogalma:

Be tv.: 119. § (1) Szemlét a bíróság, illetőleg az ügyész rendel el, és tart, ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához személy, tárgy vagy helyszín megtekintése, illetőleg tárgy vagy helyszín megfigyelése szükséges.

Szabs. tv.: 70. § (1) Ha a tényállás tisztázásához személy, tárgy vagy helyszín közvetlen megtekintése, illetve megfigyelése szükséges, a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság szemlét tart.

Kriminalisztika: dolog hatósági szemrevételezése

Helyszíni szemle: eljárásjogi alakiságokhoz kötött nyomozási cselekmény, amelynek során megfigyelik és rögzítik a helyszínen talált állapotot, helyzetet, körülményeket; továbbá felkutatják, megvizsgálják és olyan módon rögzítik a nyomokat, anyagmaradványokat, nyomhordozókat, egyéb elváltozásokat és mindezek összefüggéseit, hogy a szemle során feltárt és rögzített tények támpontot nyújtsanak a nyomozáshoz, és az eljárás során bizonyítékként felhasználhatók legyenek.¹

Helyszín: mindaz a hely, ahol a nyomozás szempontjából jelentős esemény (cselekmény) zajlott le.

Helyszínes bűncselekmény (Utasítás): a Btk. Különös Részében meghatározott olyan bűncselekmény, amelynek elkövetése során a tanúsított magatartás vagy ennek következménye a környezetben az elkövetést tükröző elváltozást hozott vagy hozhatott létre, továbbá azon bűncselekmények, amelyek elkövetési helye a tényállási elemek, illetve a felderítés tekintetében jelentőséggel bírnak vagy bírhatnak.

II.2.3. *Nyomozással kapcsolatos fogalmak*

Nyomozás: a múltbeli releváns esemény igazságnak megfelelő rekonstruálására és az eljárási célok elérésére irányuló sokoldalú szellemi és gyakorlati tevékenység, amely a szükséges és lehetséges cselekvések tervszerű, tudatos, a vonatkozó eljárási szabályoknak megfelelő végrehajtása útján valósítható meg.

¹ ANTI-BARTA-BÓCZ-KRISPÁN-LAKATOS-ROMASZ: Krimináltaktika, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004-5., p. 50.

Vizsgálat: a helyszíni szemle eredményét felhasználva a rendelkezésre álló adatok elemzése és értékelése, a bizonyítással kapcsolható össze.

Helyszínbiztosítás (Szolg. szab.): az a rendőri tevékenység, amelyet a rendőr bűncselekmény, vagy egyéb esemény helyszínén, a szemle előtt, annak során, szükség esetén azt követően a helyszín őrzésére, lezárására, a nyomok és anyagmaradványok biztosítására fogatosít.

Helyszínbiztosító (13/2012. (VII. 30.) ORFK utasítás a büntetőeljárások keretében lefolytatandó szemlék végrehajtásáról és a bűnügyi technikai tevékenység egységes szabályozásáról): a rendőrség hivatásos állományú tagja, aki a helyszínre érkezésekor talált állapotot biztosítja, a szemle során – és szükség esetén azt követően – a helyszín zárását, őrzését a Rendőrségről szóló törvény, valamint a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló miniszeri rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) alapján végrehajtja;

Helyszínelő (Utasítás): helyszínelő, helyszínelő és balesetvizsgáló, technikus, segédtechnikus, vizsgáló beosztásba kinevezett vagy ilyen beosztásból fakadó feladatokra vezényelt személy.

II.3. A bűncselekmények és szabálysértések

Ebben az alfejezetben kerül részletezésre egy terjedelemben rövid, jogalkalmazást és jogértelmezést támogató összeállítás a helyszínelő minősítési szakismeretéből. A tanúsított magatartások veszélyességi foka több tényező szem előtt tartásával lett vizsgálva illetve ezek hatására alakult ki jogrendszerünkben. Ez kétoldalú feladat. Egyik oldalt ott van a társadalmi elvárás, hogy minden ember biztonságosan tudjon közlekedni az utakon. Ha ez a biztonság veszélybe kerül vagy megtörik, ott jut központba az állam szankcionálási lehetősége, büntetőjogi igénye. A helyszínről jogellenesen távozó személyek (mint azt dolgozatomban több pontján is hangsúlyozom) nem a klasszikus értelemben vett bűnözők, ezért lehet az, hogy a bíróság által kiszabott büntetés nem tekinthető szigorúnak más jogsértésekhez képest. Jellemzően itt az állapotban követik el a jogsértést, ezért fokozottan tartanak a felelősségre vonástól². (Ilyenkor ugyanis halmazatban értékelendők.)

² TÚHEGYI Sándor: Ismeretlen gázoló felderítése, BSZ 1994/4.

Bűncselekmény³: „4.§ (1) *Bűncselekmény az a szándékosan – vagy ha a törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli.*”

- Szándékosság: 7. § *Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.*
- Gondatlanság: 8. § *Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.*
- Társadalomra veszélyesség: (2) *Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.*

³ BLASKÓ Béla: Magyar büntetőjog – Általános rész, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013.

II.3.1. Segítségnyújtás elmulasztása

166. § (1) Aki nem nyújt tőle elvárható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Értelmező rendelkezések: 240. § (1) A közúton elkövetett bűncselekményekre megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha a közúti járművezetésre vonatkozó szabályok megszegése nem közúton okoz legalább súlyos testi sértést vagy halált.

<u>KÜLÖNÖS TÖRVÉNYI TÉNYÁLLÁSOK RENDSZERE</u>				
SEGÍTSÉGNYÚJTÁS ELMULASZTÁSA				
	OBJEKTÍV ELEMEEK		SZUBJEKTÍV ELEMEEK	
	TÁRGY	TÁRGYI OLDAL	ALANY	ALANYI OLDAL
SZÜKSÉGES ELEMEEK	jogi tárgy: Az ember élete, testi épsége és egészsége	elkövetési magatartás: Állampolgársági kötelezettségünk elmulasztása (tisztá mulasztásos bűncselekmény)	általános alany: Bármely 14. életévét betöltött, legalább korlátozottan cselekvőképes, természetes személy	bűnösség: Kizárólag szándékosan valósítható meg (egyenest és eshetőséges).
NEM SZÜKSÉGES ELEMEEK	elkövetési tárgy: A passzív alany sérült vagy olyan személy, akinek élete, testi épsége közvetlen veszélyben van.	Szituációs ismérvek: Az elkövetés ▪ helye ▪ ideje ▪ módja ▪ eszköze	Speciális alany: 	Célzat, motívum

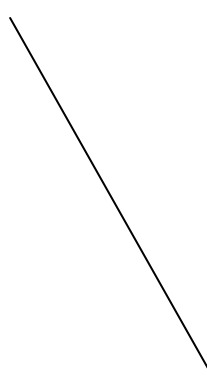
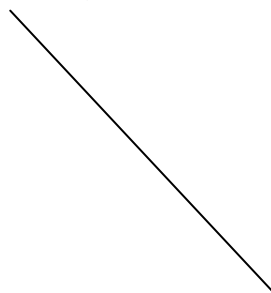
Minősített esetek: ha a sértett meghal és a segítségnyújtás megmenthette volna

 ha a veszélyhelyzetet az elkövető idézi elő,

 ha a segítségnyújtásra egyébként is köteles (kivéve, aki a közlekedési szabályok alapján köteles a segítségnyújtásra)

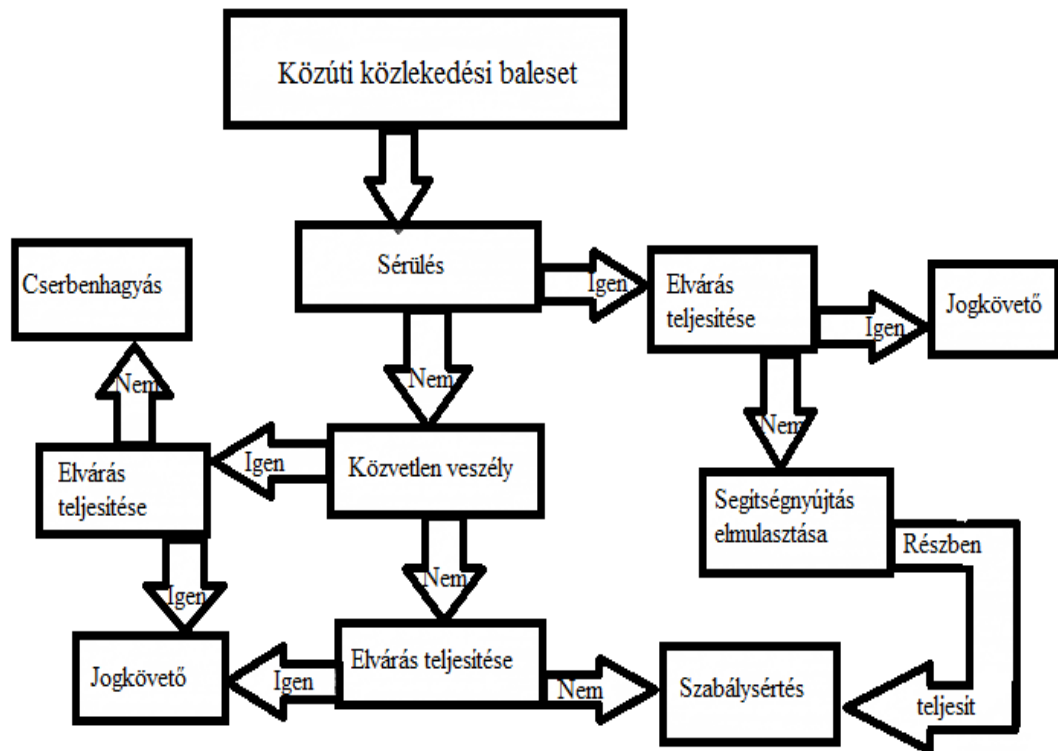
II.3.2. Cserbenhagyás

239. § *Ha a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője a helyszínen nem áll meg, illetve onnan eltávozik, mielőtt meggyőződne arról, hogy valaki megsérült-e, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

<u>KÜLÖNÖS TÖRVÉNYI TÉNYÁLLÁSOK RENDSZERE</u>				
CSERBENHAGYÁS				
	OBJEKTÍV ELEMÉK		SZUBJEKTÍV ELEMÉK	
	TÁRGY	TÁRGYI OLDAL	ALANY	ALANYI OLDAL
SZÜKSÉGES ELEMÉK	Jogi tárgy: A közlekedés biztonsága, valamint a közlekedésben részt vevők élete, testi épsége és egészsége	Elkövetési magatartás: Közlekedési baleset helyszínén történő: ▪ megállás ▪ elmulasztás ill. ▪ meggyőződés nélküli eltávozás	Általános alany: 	Bűnösség: Kizárólag szándékosan valósítható meg (egyenest és eshetőlegesen).
NEM SZÜKSÉGES ELEMÉK	Elkövetési tárgy: Dolog vagy passzív alany.	Szituációs ismérvek: Az elkövetés helye a közlekedési baleset helyszíne.	Speciális alany: Kizárólag a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője lehet.	Célzat, motívum.

Minősített esete nincs, mert a cserbenhagyás ún. szubszidiárius bűncselekmény, tehát csak akkor állapítható meg e tényállás elkövetése, ha súlyosabb büntetési tétellel fenyegető bűncselekmény nem valósult meg. (Elsődlegesen a segítségnyújtás elmulasztása.)

II.3.3. Elhatárolások ⁴

Sérülés: a testet alkotó szövet felszínén folytonossági hiány keletkezik (a bőr felszakad, lehorzsolódik)

Közvetlen veszély: olyan állapot, amikor személyi sérülés nagy valószínűséggel bekövetkezhet, de az még beavatkozás útján elkerülhető

Elvárás: (a jogalkotó által előírt azon magatartások, melyek nem teljesítése esetén a személy jogsértést követ el)

- megáll és meggyőződik – ezek elmulasztása cserbenhagyásként minősül
- felajánl – ha megállt és meggyőződött, akkor ezek után az elvárás nem teljesítése miatt segítségnyújtás elmulasztásáért felel az elkövető

⁴ Forrás BLASKÓ et al /szerk. Blaskó/: Büntetőjog Különös rész I., Rejtjel Kiadó, Budapest-Debrecen, 2013.

- hív
- megvár – amennyiben sérült személy esetén a fentieket teljesíti, de a rendőri intézkedést nem várja meg, úgy a Szabs. tv 224. §. szerint minősül a cselekménye

Nem szorul segítségre, aki:

- meghalt
- önmaga el tudja hárítani a veszélyt
- már megfelelő segítségnyújtásban részesült
- elutasítja a felajánlott segítséget, kivéve a 14. életévét be nem töltött személy, mert ő akaratnyilvánításra képtelen személynek minősül

Elvárhatóság minimuma: álljon meg és győződjön meg arról, hogy a sértett segítségnyújtásra szorul-e, ha tud segítsen, ha nem tud, akkor kérjen segítséget ill. értesítsen mást

Elvárhatóság maximuma: senki sem kötelezhető arra, hogy saját testi épségét, egészségét veszélyeztetve nyújtson segítséget

II.3.4. Szabálysértés

1. § (1) Szabálysértés az az e törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra.

(2) E törvény alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

Közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése: 224. § (1) *Aki a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendeletben (a továbbiakban: KRESZ) meghatározott közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a 217-222. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg, szabálysértést követ el.*

217-222. §-ok szerinti szabálysértések sorrendben a következők: Ittas vezetés; Az elsőbbség és az előzés szabályainak megsértése; Közúti közlekedés rendjének

megzavarása; Engedély nélküli vezetés; Vasúti átjárón áthaladás szabályainak megsértése

KRESZ 58§ (2) bekezdésbe ütköző személyi sérülést okozó helyszínelhagyásos közlekedési baleset⁵: halálos vagy személyi sérüléssel járó közlekedési baleset esetén a Rendőrséget haladéktalanul értesíteni kell, a helyszínt csak az intézkedő rendőr engedélyével szabad elhagyni

- ha segítségnyújtás nélkül ment el, akkor segítségnyújtás elmulasztásának vétségét követte el

KRESZ 58§ (3) bekezdésbe ütköző anyagi kárt okozó helyszínelhagyásos közlekedési baleset: ha valamelyik érdekelt (balesetben részes) rendőri intézkedést kíván és a Rendőrséget haladéktalanul értesíti, az érintett járművezetőknek a rendőri intézkedést meg kell várniuk.

- ha nincs jelen a megrongált jármű vezetője, akkor a károkozó köteles személyi adatait és biztosítója nevét erre alkalmas módon hátrahagyni és az esetet a biztosítónak jelenteni
- mindkét tényállás szükséges eleme, hogy a közlekedési baleset észlelését követően haladéktalanul értesítsék a Rendőrséget

Egy kis statisztikai adat a vizsgált jogsértések számának alakulásáról Budapest területén a Budapesti Rendőr-főkapitányság illetékes hatóságai által a 2010. január 01-től kezdődő időtartamban.

A szabálysértési hatóság 2012. április 14-éig az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII.28.) Kormányrendelet 54.§-a, 2012. április 15-től a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 224.§-a határozott, illetve határoz, mely szerint a szabálysértési alakzat számának alakulása a következő:

2010.01.01- 2010.12.31.	2011.01.01- 2011.12.31.	2012.01.01- 2012.12.31.	2013.01.01- 2013.12.31.	2014.01.01- 2014.09.30.
1527	2458	2617	3062	2471

⁵ Megjegyzendő, hogy a szakzsargon tipikusan a KRESZ 58§ (2)-(3) bekezdés szerint minősülő balesetet tekinti és nevezi helyszínelhagyásos balesetnek, a dolgozatban taglalt segítségnyújtás elmulasztása és a cserbenhagyás bűncselekményeket nevükön nevezik. (a Szerk.)

A vizsgált bűncselekmények számának alakulása:

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény szerint befejezett nyomozások alapján					A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C törvény szerint befejezett nyomozások alapján	
Eljáró szerv (MRFK)	2010.	2011.	2012.	2013.	Eljáró szerv (MRFK)	2013. VII-XII.
Cserbenhagyás vétsége	87	86	41	21	Cserbenhagyás	3
Segítségnyújtás elmulasztása	244	209	219	140	Segítségnyújtás elmulasztása	39

A cserbenhagyás és a segítségnyújtás elmulasztása kapcsán 2014. évre vonatkozóan még nem rendelkeznek hiteles adatokkal.⁶

⁶ Forrás: ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály által nyújtott tájékoztatás 2014. szeptember 23-ai adatkérésre vonatkozóan

III. Helyszíni eljárást megelőző, ahhoz kapcsolódó és azt követő általános áttekintés

Az alábbiakban a helyszíni szemlét megelőzően tett lépések és maga a közúti közlekedési baleset helyszínén lefolytatott eljárás rendje kerül bemutatásra az Utasítás, a kriminalisztika által kidolgozott elvi tételek és ajánlások, ezen felül a tapasztalatok alapuló megvalósítás sajátos elemeinek igénybevételével.

III.1. Tudomásra jutás

A közlekedési balesetek tudomásra jutása az illetékes rendőri szervek felé a Tevékenység Irányítási Központon keresztül történik, melynek működését az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv tevékenység-irányítási központjai, egyes rendőri szervek ügyeletei, valamint a segélyhívásokat fogadó központok egységes működéséről szóló 57/2013. (XII. 21.) ORFK utasítás szabályozza:

Tevékenység-irányítási központ (a továbbiakban: TIK): az MRFK és a rendőrkapitányságok ügyeleti feladatát központosított formában ellátó, osztály vagy főosztály jogállással létrehozott állandó ügyeleti szolgálati forma;

Állandó ügyeleti szolgálat: a rendőri munka folyamatosságát a nap 24 órájában biztosító, a jelentési kötelezettség rendjét teljesítő, a rendkívüli eseményekkel összefüggésben az elsődleges intézkedések megtétele érdekében intézkedő szolgálat. Állandó ügyeleti szolgálatot kell működtetni az Országos Rendőr-Főkapitányságon

Hatáskör (minőségi felosztás): közlekedés körében elkövetett jogsértések esetén a helyszíni szemlét baleseti helyszínelők folytatják le (Közlekedésrendészeti Főosztály), míg nem közlekedési bűncselekmények helyszínére bűnügyi helyszínelőt küldenek (Bűnügyi Technikai Osztály).

A KLFO hatásköre a személyi sérüléses ill. halálos kimenetelű közlekedési balesetek helyszíni szemléje, nyomozása, vizsgálata.

Illetékesség (mennyiségi felosztás): azonos hatáskörű szervek közül az adott ügyben ki jogosult eljárni területi (földrajzi) és időbeli (megelőzés elve) tényezők alapján

A KLFO illetékessége Budapest közigazgatási területe illetve a Pest megyei autópálya szakaszok.

III.2. Elsődleges intézkedések és helyszínbiztosítás

Az Utasítás II. és III. fejezete részletezi a helyszínre érkezés előtti feladatok meghatározását kiegészítve más jogszabályok vonatkozásaival.

A baleset bejelentésekor az ügyeleti szolgálat kötelezettsége, hogy elsőként tisztázza a bekövetkezett esemény helyét és feltételezhető eredményét, annak érdekében, hogy az intézkedésre jogosult szerv tudjon eljárni. A bejelentést a Robotzsaru NEO Integrált Ügyviteli és Ügyfeldolgozó rendszerben kell rögzíteni a későbbi felhasználhatóság következtében. Ha a bejelentő a részes gépjárművezető, akkor kérni kell, hogy KRESZ. 58. §. alapján várja meg a rendőrök kiérkezését.

Ugyanis pld Budapest közigazgatási területén a könnyű sérüléssel járó közúti közlekedési baleset helyszíni szemlét az illetékes kerületi kapitányság látja el, feltéve, ha van 'baleset helyszínelői' státuszba kinevezett embere, ennek hiányában a KLFO helyszínelői lesznek küldve.

Ezután az ügyeletes haladéktalanul intézkedik az értesítésekről:

- az illetékes rendőr küldése iránt (helyszínbiztosító, helyszínelő, technikus)
- ORFK Főügyelet és a közútkezelő felé, amennyiben a kiemelt útvonalon a baleset folytán a forgalom elzáródott vagy le kell zárni
- ügyészség számára, hogyha több ember halálát vagy tömegszerencsétlenséget⁷ okozott a baleset
- Utólagos bejelentésnél⁸ a szemle megtartására kell intézkedniük akkor, ha a késedelem veszéllyel járna (bizonyítási eszközök érdekében), ellenkező esetben szintén értesítés

Baleset helyszínének biztosításának alapját az Rtv és a Szolg.szab. adja általános alkalmazhatóság céljával. (Isd 3. és 4. számú Melléklet) Az Utasítás 12-13. pontja rögzíti konkrétan a közúti közlekedési baleset helyszínének biztosítására vonatkozó szabályozást, de természetesen ezen túl szintén elő kell venni a kriminalisztikai elvi tételeket, metodikai ajánlásokat.

⁷ **Utasítás 1. e,** tömegszerencsétlenség: az a közlekedési baleset, amelynek következtében legalább egy személy súlyos testi sérülést, é legkevesebb kilenc más személy pedig legalább könnyű testi sérülést szenvedett

⁸ **Utasítás 1. l,** közlekedési baleset utólagos bejelentése: a közlekedési baleset bekövetkezését vagy a felfedezését követően nem haladéktalanul olyan balesetről tett bejelentés, amelynek helyszínét a közlekedési balesettel érintett valamennyi jármű elhagyta

A helyszínbiztosító járőröknek adható feladatok a baleseti helyszínelés során kiemelt jelentőséggel bírnak, hiszen ők azok, akik elsőként érkeznek a helyszínre, így a balesetben részes járművezetőkön kívül az ő észleléseik, feljegyzéseik, intézkedéseik alapozzák meg a helyszínelők későbbi munkáját a vizsgálat és bizonyítás előtt.

Ismeretlen elkövetős ügyekben különösen fontos a nyomok megfelelő biztosítása, mely megvalósulhat a baleset területének lezárásával, körbekerítésével, forgalomeltereléssel⁹, vagy az időjárási viszonyokra tekintettel (pld eső) a nyomok fizikai lefedésével.

Minden esetben megtörténik kötelező elemként az alkoholteszt alkalmazása, továbbá mind a személyek, mind a járművek priorálása (pozitív eredmény esetén a minősítés változik, a szankció súlyosbodhat).

Felveszik a mentő által elszállított sérült személyek és az elszállító mentős adatait, a mentőautó forgalmi rendszámát. A tanúkkal is hasonlóképpen járnak el, majd ezen adatokat a kitérkező helyszínelők részére átadják.

A helyszínelés során elvégzik a rájuk bízott feladatokat, pld. a forgalom korlátozása, illetéktelen személyek eltávolítása a helyszínről, kívülálló tanúk felkutatása.

Amennyiben a helyszíni adatok szerint megállapítható az ismeretlen elkövető tartózkodási helye/lakcíme, azt ellenőrzik és jelentik az ügyelet felé. (Persze csak akkor küldhetők ők, ha éppen nincs más indítható járőr, körzeti megbízott.)

Egyéb, a helyszínen nem tartózkodó károsultak értesítése pld. parkoló autók tulajdonosai, közművek.

A helyszínt csak a helyszínelők engedélyével hagyhatják el, az intézkedésről készült jelentést az illetékes kapitányságra lehető leghamarabb megküldik, az a helyszíni szemle jegyzőkönyv mellé csatolva lesz.

⁹ VÁRY László: Ismeretlen tettesek felderítése a közlekedésben, BSZ 1998/2.

III.3. Felderítés és bizonyítás kapcsolata az ismeretlenes ügyekben

A felderítés¹⁰ egy adatgyűjtő és adatfeldolgozó tevékenység, melynek lényege, hogy ismertté váljanak a releváns tények, segítséget nyújtsanak adatok, bizonyítékok beszerezéséhez, így megismerhetjük a múltbéli eseményt.

Sokkal több információra van szükség ehhez, mint a bizonyításhoz, mivel a nyomozás hiányos adatokkal indul meg, és az eljárási, nyomozási feladatok elvégzéséhez olyan adatokra is szükség van, amelyek nem a bizonyítás tárgyára vonatkoznak. Emiatt a kezdettől relevánsnak minősülő tényeket, nem elég csupán felderíteni, hanem a későbbi felhasználhatóság miatt bizonyítani is szükséges.

Felderítés során mindenféle adat és adatforrás felhasználható, mert a későbbi adatelemzés-értékelés folyamatában a nem hiteles adatok nem jutnak el a bizonyítás szakaszáig. Ennek tükrében a felderítettség jelentése a szükséges körülmények megismerése, amely lehetővé teszi az objektív igazság megállapítását.

A bizonyítás¹¹ a bizonyítandó tény igazolására szolgáló adatok eljárásjogi szabályozásnak megfelelő felkutatása, rögzítése, megállapítása, a felelősség elbírálásának alapja. Összetételét tekintve a felderítésre támaszkodik, de felderítési célokat is szolgálhat, azaz kitűzhet újabb felderítési feladatokat, új tényeket tárhat fel, melyeket fel kell deríteni.

Csak a vonatkozó jogi előírásoknak megfelelő eszközök és módszerek alkalmazhatóak. Bizonyítottság jelentése a döntési fórum előtti igazolás, tehát a bizonyítás megalapozhatja az érdemi döntést. A beszerzett adatok hitelességét támasztja alá.

A helyszínelhagyás sajátosságaira támaszkodva különböző módon történik a felderítés, és különböző lehet a bizonyítás tárgya. Ilyen különbség az, ha a sértett találkozik/látja az elkövetőt vagy éppen semmilyen információval nem tud szolgálni felőle. Ebből következik, hogy az okozó felkutatásának jó kiindulási pontja a megfelelően elkészített személyleírás. (Ild. később)

Különbség még, hogy nem feltétlenül állnak rendelkezésre tanúk, vagy ha van is, akkor ő nem rendelkezik releváns információkkal. Befolyásoló tényező a sértett kora/egészségügyi állapota is (idős, siket, vak stb.).

¹⁰ BALLÁNÉ-LAKATOS-NYILASI-SZAKÁCS-VIGH: Kriminalisztikai alapismeretek, Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2005.

¹¹ Ild ugyanott

A baleset helye is lényeges szempont, hiszen lakott területen kívül csekély az esély pld. egy biztonsági kamera felvételére támaszkodni.

Nyomkövető kutya indítása is csak abban az esetben vezethet eredményre, ha az okozó a gépjárművét hátrahagyva menekült, illetve a baleset bekövetkezése és az intézkedő rendőrök helyszínre érkezése között nem telt el túl nagy idő.

Kevés az aránya a nyomon üldözés igénybevételének ilyen baleseteknél, mert az esetek többségében gépjárművel hagyják el a helyszínt, amely alapján sokkal nagyobb területet kellene átvizsgálni a baleset óta eltelt idő függvényében.

III.4. A gondolati rekonstrukció és a verziókkal végzett munka

Kriminalisztikai alapkérdések: melyek megválaszolása révén a megismerni kívánt múltbeli esemény teljes mértékben rekonstruálható.

mi történt – hol – mikor – hogyan – ki, kivel – mit – miért + sorozatba illeszthető-e

Verziók szerepe¹² a feladatok meghatározásában, megoldásában a tárgyalt balesettípus kapcsán elengedhetetlen.

A nyomozási verzió egy olyan feltevés, amely a rendelkezésre álló adatok logikai feldolgozása alapján reálisnak tekinthető magyarázatot ad az eljárás tárgyát képező cselekmény, esemény egészére, részére, továbbá lehetőséget nyújt a nyomozás során felmerült valamennyi probléma megoldására.

Az alapverzió felállítása elengedhetetlen, mert a nyomozás irányát határozzuk meg a 'Mi történt?' és 'Ki, kivel?' kérdésekkel. (pld. *helyszínelhagyásos közúti közlekedési baleset 1 fő súlyos és 2 fő könnyű sérülttel.*)

Ki kell alakítanunk a minősítési verziót, mely a cselekmény jogi minősítésére vonatkozik, esetünkben cserbenhagyás, segítségnyújtás elmulasztása vagy szabálysértés történt.

A történeti verzió egy elképzelés a cselekmény lezajlását illetően. (pld. *A helyszínen talált vétlen jármű jobb eleje és oldala is megrongálódott. Ezek keletkezése történhetett a vétlen jármű által balra kanyarodás során, az elsőbbségadási kötelezettség megadásának*

¹² BALLÁNÉ-KUNOS-LAKATOS: Bevezetés a kriminalisztikába, Rejtjel Kiadó, 2004.

hiányában, illetve a jobbról érkező okozó jármű elsőbbségadásának megszegése következtében, valamint ráfutásos baleset következménye is lehet.)

Munkaverzió a tennivalók, végrehajtási módok alternatíváit tartalmazza. (pld. ahol a helyszínt elhagyó elkövető a gépjárművét hátrahagyta ott technikus alkalmazása és lefoglalás, vagy esős idő esetén lefoglalás és majd szakértői vizsgálat lefolytatása szükséges.)

A felállított verzió ellenőrzése során a feltárt tények, körülmények bizonyossá válhatnak, és majd csak ezután kell eldönteni, hogy milyen intézkedések alkalmasak a verzióknak céljának elérése érdekében, és ennek tükrében értékeljük a feltárt bizonyítékokat: elegendőek-e a tényállás tisztázásához, megfelelnek-e az eljárásjogi szabályoknak, tartalmilag igazak-e.

Verziók felállításának eszköze a kriminalisztikai gondolkodás:

- gondolati rekonstrukció: gondolatbeli lejátzás, hogy vajon mi és hogyan történhetett a helyszínen, s ez alapján egy-, vagy több elkövetési verzió alakítható ki. Lényege, hogy optimálisan alkalmazkodjon a környezethez. Kezdőpont az, ahol az első látható nyomot találtuk. Ez általában az érkezési pont. Az ütközés helyéből könnyen kikövetkeztethető, hogy az okozó gépjármű merről érkezett →útvonala, behatolás módja, eszközök meghatározása. Előre feltételezzük az elkövető által a helyszínen hagyott nyomok, anyagmaradványok létezését, azok helyét. Amennyiben ettől eltérő helyen fedezünk fel nyomokat, akkor a felállított verziókat, gondolati elképzelésünket módosítani szükséges.
- az információs lánc a már felfedezett nyomokra, anyagmaradványokra épül. Alapja, hogy a helyszín elemei között szoros logikai összefüggés fedezhető fel, így a talált anyagi nyomokból visszafelé indulva megtalálhatjuk a baleset bekövetkezésének okát, módját. Így akár az elkövető személyére, céljára is kaphatunk információkat (pld. az okozó járműből letört alkatrészről indulva eljuthatunk féknyomokhoz, más tereptárggyal történő ütközés helyéhez. így a tényleges érkezési irányt is meghatározhatjuk.)

Általában a helyszínelhagyásos baleset helyszínét kívülről befelé haladva vizsgáljuk, mert nem ismert az esemény középpontja. A halálos kimenetelű baleseteknél kifelé haladva helyszínelünk, mert ilyenkor elsődleges feladat a test fényképezése, vizsgálata technikus

által, majd a testtől kiindulva, annak helyzetét elemezve keressük a test sodródási, elütési helyét, egyéb nyomokat.

III.5. Forró nyomon üldözés¹³ és körözvény kiadása

Az adott témára vonatkozó szabályozást a Be. tv., a Szolg.szab. és a 2002. évi LIV. törvény öleli fel, melyek kiegészülnek a krimináltaktikai módszerekre vonatkozó tételekkel. Külön a közúti közlekedési balesetek esetére kidolgozott módszertani útmutató még nem került kialakításra.

A Büntetőeljárásról szóló törvény 177. § szerint halaszthatatlan nyomozási cselekményről beszélünk (*nyomozási cselekmény elvégzése határozat nélkül*).

A bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló törvény a forró nyomon üldözést az együttműködés egyik formájaként jelöli meg.

A Szolgálati szabályzat a helyszínbiztosító járőr feladataként határozza meg az üldözési lehetőség teljesítését.

Az Utasítás a balesetek helyszínének biztosítása c. fejezetben a szemlét lefolytató személyek feladatkörébe sorolja, miszerint a baleset helyszínének biztosítása keretén belül különös feladat az *„ismeretlen részes(ek)re vonatkozó adatok gyűjtése, a forrónyomon üldözés lehetősége esetén az üldözés a késedelem nélküli teljesítése”*. Ennek eleget téve, a hivatkozott mondat első részét egyrésről a személyleírás beszerzésével lehet kimeríteni. A helyes személyleírás módszeréről több irodalom is található, azonban én most csak egy vázlatot adnék ennek elkészítéséhez. A definíció, melyből kiindulunk a következő: *„az emberi test különböző ismertetőjeleinek, az ember jellegzetes szokásainak egységes megjelölésének segítségével felismerésre alkalmas módon történő rögzítése.”*¹⁴. Az ismertetőjelek lehetnek ún. korállandók és korváltozók, tehát, amik az ember élete során hosszú ideig nem formálódnak (arc csontszerkezete), illetve amelyek könnyen alakíthatóak (hajszín). Leírás felvételekor először tisztázandó, hogy a lehetséges tanú ténylegesen láthatta-e a cselekményt valamint, hogy képes-e azokat visszaadni. Logikai sorrend alkalmazása a legfontosabb. Ne ugráljunk az ismertetőjegyek között, és irányításunkkal ne befolyásoljuk a tanú elmondását. A legcélszerűbb sorrend: életkor, bőrszín, testmagasság, -alkat, -tartás, járásmód és végül a

¹³ ANTI Csaba et al. /Bócz Endre szerk./ :Kriminalisztika, BM Kiadó, Budapest, 2004.

¹⁴ DR. LÁZÁR Bertalan: Személyleírás, BM Kiadó, Budapest, 1971.

fej részletei. Ezen belül a személyleírás felépítése: hajszín és –viselet, homlok szélessége, szemöldök tulajdonságai, szem, orr, száj egymáshoz való viszonya, alakjuk, az áll formája, arcszörzet és egyéb különös ismertetőjegy (pld tetoválás, heg stb.). Megjegyzés, hogy mindig figyelembe kell venni a tanú szubjektivitásának meglétét.

A kriminalisztika próbált valamelyest mindhárom megközelítésnek eleget tenni, ezért a fogalom meghatározást is innen venném át. Az üldözés egyfajta kutatás, a nyomon üldözés pedig egy rögtönös végrehajtási kötelezettséget határoz meg. A forró jelző a komplexitást, az erők-eszközök összpontosítását jelzi, míg a körözés egy tágabb fogalom, mely időben és térben is elkülönül az előzőektől.

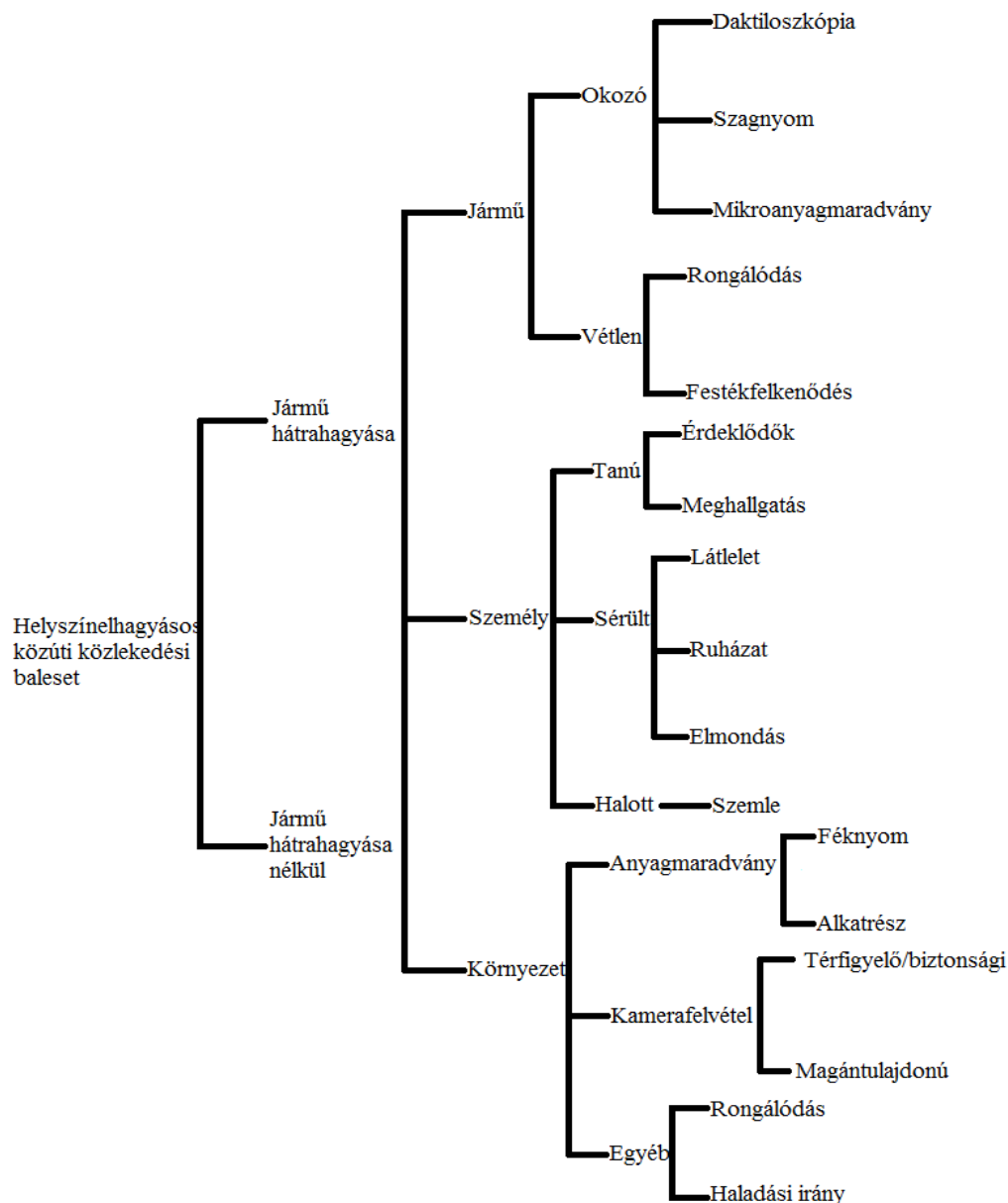
Alkalmazhatóságának feltétele, hogy a baleset bekövetkezése és a helyszínre érkezés között kis idő teljen el, a tanúk és/vagy sértett elmondása alapján azonosítani tudjuk az ismeretlen személyt, illetve az üldözést végző személyek kielégítő helyismerettel rendelkezzenek. Itt jöhet szóba a szolgálati kutya alkalmazása, mert a gyalogosan távozó, esetlegesen sebesült elkövető szaga a helyszínen még biztosan megtalálható. A kutya az elmondások és nyomok alapján, az elkövető távozási útvonalán akár el is indítható. Elrendeléséről az illetékes parancsnok dönt, amelyről az ügyeletet értesíteni kell. Továbbá a jegyzőkönyvben is rögzíteni kell, ha ennek igénybe vételéről intézkedtek.

Ajánlott egyszerre több 'üldöző' indítása, mert az úton talált nyomok, eszközök rögzítéséről ez esetben is gondoskodni kell. Akkor van vége, ha az elkövetőt kézre kerítettük vagy már nincs értelme tovább kutatni (pld. mert illetékességi határon kívül kerültünk, a személy már biztos messze jár, elvesztettük a nyomát stb.).

A forró nyomon üldözés megkezdésével párhuzamosan, vagy előtte körözhív kiadása lehetséges, melyet a TIK fog leadni a szolgálati rádiócsatornán keresztül. Nincs tartalmi követelménye, általában rádiócsend kérése után a rendelkezésre álló adatok közül az ismeretlen személy felismerésére vonatkozó tényeket közlik.

A körözéstől megkülönbözteti a tartalma, formája, a kiadó minősége, eljárásbeli szerepe. Ezt a helyszíni eljárás után a nyomozó fogja elkészíteni és felvinni a Körözési Rendszerbe. *(ld 9. számú melléklet)*

IV. A helyszínelhagyás helyszíni struktúrája / „természete”

*Segédlet a közúti közlekedési baleset helyszínéről jogellenesen távozó személy által
hátrahagyott nyomok rendszerezéséhez*

A helyszínelhagyásos balesetekhez érkezéskor 2 féle helyszínnel találkozhatunk. Az egyik esetben rendelkezésünkre áll az okozó gépjármű, mert az elkövető feltehetően gyalogosan távozott, míg másik esetben hiányzik, mert azzal hagyta el a helyszínt. Mindkettőnél vizsgálatunk tárgyát képezi a személy(ek), jármű(vek), és a környezet az ezekhez kapcsolódó nyomok és anyagmaradványok kutatásának mentén. Mint ahogy az ábra is

mutatja, a két lehetőség számos közös ponton fedi egymást, ezért a helyszíni szemle lefolytatásának sorrendjét tartva, a különbségek külön kiemelésre kerülnek.

Általában a baleseti helyszínelők kiérkezéséig már elszállítják a sérült személyeket, így meghallgatásuk az eljárás végére marad, más esetben elsőként kell kikérdezni őket a történetekről.

A tanúk visszatartásáról lehetőleg már a helyszínbiztosító járőr gondoskodik, mely során felveszi az adatokat. Őket is minél előbb szükséges meghallgatni, mert olyan lényeges információk birtokában lehetnek, melyek akár a helyszínelés fő irányát is meghatározhatják. Az Utasítás meghatározza, hogy a baleset helyszínén található érdeklődő személyekről áttekintő felvételt kell készíteni. („Az elkövető mindig visszatér a tett helyszínére.”)

Amennyiben halott személy(ek) találhatóak a helyszínen, úgy elsődleges a 'szemlét' lefolytatni, melyet technikus bevonásával hajtanak végre a legkevesebb idő alatt, a legkevesebb sértve az elhunyt kegyeleti jogait.

A helyszínen hagyott okozó gépjármű vizsgálatára technikus bevonása kötelező. Ezt követően az elkövetés eszközeként történő lefoglalásáról és elszállíttatásáról haladéktalanul gondoskodni kell.

Hasonlóan járhatunk el, ha 'csak' a vértlen jármű áll rendelkezésünkre, hiszen rongálódásaiból, a felületén található leképződésekből, a balesetet okozó jármű tulajdonságaira következtethetünk. Ez alapján lehetővé válhat az azonosítás.

A környezet vizsgálata talán a legnehezebb, hiszen nem tudhatjuk pontosan, hogy mekkora területen találhatunk releváns nyomokat, illetve az időjárási viszonyok változásaitól kezdve a nem megfelelő helyszínbiztosításon át a rendkívüli helyzetek miatti intézkedésekig a helyszín folyamatosan módosulhat, eltűnhetnek a nyomozás szempontjából lényeges nyomok vagy koholtak jöhetnek létre.

A féknyomok, anyagmaradványok helyzetéből megállapítható(k) a jármű(vek) útvonala(i), az ütközés(ük) helye, sebesség(ük) stb.

Bizonyító erővel bírhatnak a környéken felszerelt kamerák felvételei, melyek lefoglalásáról szintén haladéktalanul intézkedni kell.

A helyszínen megrongálódott közművekben, úttechnikai berendezésekben keletkezett kár is a vizsgálat tárgyát képezi *(szakértő bevonásával nyerhetünk belőlük releváns adatokat)*.

Mindezek szakszerű rögzítése az azonosítást biztosítja a későbbi szakértői vélemények által.

V. A helyszíni szemle és a kapcsolódó feladatok a 'helyszínelhagyás' felderítésére

Az elemzések között a halálos kimenetelű közúti közlekedési balesetek ismertetésére a terjedelem, a hozzájuk kapcsolódó elvégzendő feladatok sokasága, a téma komplexitása miatt nem kerül sor. Ez egy későbbi kutató munka tárgyát képezi.

V.1. Áttekintő nyomtan

Ahhoz, hogy a baleset helyszínén keletkezett nyomokat, elváltozásokat, anyagmaradványokat a legegyszerűbben megtaláljuk, tudjuk, hogy hol kell őket keresni, továbbá annak érdekében, hogy a szakkifejezéseket helyesen tudjuk használni elengedhetetlen egy általános összefoglaló.

A nyom fogalmát a büntetőeljárás és a kriminalisztika eltérően definiálja:

- Be. tv. 115. §. szerint az objektumok alakbeli tükröződései és az anyagátadás révén létrejött elváltozások egyaránt értendők.
- Kriminalisztika alapján a vizsgált ügy szempontjából releváns objektumok kölcsönhatása révén keletkező anyagi jellegű elváltozások (nyomok, anyagmaradványok).

Nyomképződés tényezői:

nyomképző – nyomhordozó – nyomképződési folyamat
(ami hátrahagy) (amin létrejön) (kölcsönhatás)

A leképzett nyom minőségét befolyásolja a kölcsönhatásba kerülő objektum minősége (pld. két képlékeny anyag találkozása során nem keletkezik biztosítható nyom), a nyomképződés folyamatának erőssége (azaz nagyobb erőbehatás= tisztábban kivehető és jobban rögzíthető nyom), a nyomképző egyedi tulajdonságai (mivel a szakértői vizsgálatok ez alapján képesek az egyedi azonosításra), a keletkezés óta eltelt idő (mert a különböző időjárási, forgalmi viszonyok folyamatosan rontanak a nyom felhasználhatóságán).¹⁵

¹⁵ DR. BALLÁNÉ dr. Füsster Erzsébet: Nyomtan és daktiloszkópiai ismeretek

Csoportosítás:¹⁶

Nyomképző fajtája	Nyomhordozón ábrázolás	Kiváltó hatás
- emberi testrészek által hagyott - állatok által - eszköznyom - <u>közlekedési</u> <u>eszköz nyomai</u> - egyéb tárgyak és gépek nyomai	térfogati (3D) felületi (2D): • réteglerakódási • rétegleválási	mechanikai: • statikus • dinamikus termikus kémiai fotokémiai

A mi szempontunkból a nyomképző fajtája szerint leginkább a közlekedési eszközök által hátrahagyott nyomok a lényegesek. Ezen belül vizsgálunk mind térfogati (*megmintázással rögzíthető*), mind felületi (*legtöbbször fényképezéssel vagy fólii használatával dokumentálható*) megjelenési formát. A nyomképződést kiváltó hatások közül számunkra a mechanikai úton (*valamely erő által előidézett*) keletkezett nyomok a relevánsak. Statikusnak nevezzük a nyomhordozón pontszerűen, elmozdulás nélkül képződő, míg dinamikusnak az ezzel ellentétes vonalszerű, általában oldalirányba elcsúszott nyomot.

Réteglerakódással megvalósuló képződésnél az azonosítandó objektum 'szennyezi be' az azonosítót (*pld. fékező gépjármű gumiabroncsának nyoma az úton*). Ezzel szemben áll a rétegleválásos nyomtípus, ahol az azonosító objektum szennyezettségében okoz anyaghiányt az azonosítandó (*pld. olajfolton áthaladó gépjármű abroncsának lenyomata*).

¹⁶ ANTI Csaba et al. /Bócz Endre szerk./ :Kriminalisztika, BM Kiadó, Budapest, 2004.

V.2. Kizárólag anyagi kárral járó közúti közlekedési baleset

A csak anyagi kárral járó helyszínelhagyásos közúti közlekedési balesetek között tipikusan 2 féle elkövetési alakzat létezik. Egyik a Szabs. tv. 224. §. szerint minősülő szabálysértés, másik a Btk. 239. § szerint minősülő cserbenhagyás. E jogsértések elhatárolása, illetve elemzése az előzőekben már megtörtént.

Szabálysértés baleseti helyszínelése során, ha a szabálysértési eljárás már a helyszínen megindul (feljelentés történik), akkor az Utasítás 30. pontja alapján a szemlét meg kell tartani, melyről jegyzőkönyvet kell felvenni, helyszínvázlatot és fényképmellékletet kell készíteni. A kiszabható szabálysértési bírság értéke 5.000-150.000 Ft-ig terjedhet. E típusú balesetekben történő intézkedés a kerületi járőrök hatásköre. Az eljárás menete és a nyomok, elváltozások rögzítése a cserbenhagyásnál taglalva.

Abban az esetben, ha feljelentés nem történik *(pld. az okozó személy a helyszínre visszatér)*, figyelmeztetést vagy helyszíni bírságot lehet alkalmazni, melynek összege 5.000-50.000 Ft. Ha személyi sérülés nincs (mint esetünkben), de a közvetlen veszélyhelyzet fenn áll és más súlyosabb bűncselekmény gyanúja nem merül fel, akkor már nem szabhatunk ki bírságot *(tehát cserbenhagyás valósul meg, ezért büntetőeljárás fog megindulni)*.

Az Utasítás 226. pontja: „amennyiben szabálysértési feljelentésnek van helye, úgy a jegyzőkönyvet és mellékleteit a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szabálysértési hatóságnak kell megküldeni.”

Bűncselekmény helyszínén a rendőri eljárás a helyszínbiztosító járőrök meghallgatásával kezdődik, hisz ezáltal kaphatunk képet a helyszínen történekről. A TIK-en keresztül van lehetőség informálódni, hogy esetleg az elmúlt időszakban, azon a környéken történt-e hasonló bűncselekmény. Ha igen, akkor van-e a feltételezett okozóról bármilyen adat, fénykép. Amennyiben a bemutatott felvételtől a sértett(ek) felismerik az elkövetőt, akkor további intézkedéseket kell fogantatosítani a személy felkutatására.

A helyszínen talált résztvevő személyek meghallgatása során ki kell térni, hogy látták-e az okozó személyt *(személyleírás lsd. a helyszínbiztosításnál)*, illetve a gépjárművet. Ezekre vonatkozóan minden adatot pontosan rögzítsünk a szemlejegyzőkönyvben és mellékleteiben. Mindenképpen nyilatkoztatni kell őket, hogy láttak-e utast a járműben,

felismernék-e bármelyik személyt, ha újra látnák őket, esetleg róla/róluk személyleírást tudnak-e adni. A vizsgálat és ugyanakkor a minősítés szempontjából is fontos kitérni az okozó által tett megjegyzésekre, magatartására. A kívülálló tanúkat (akiket a helyszínbiztosító járőrök visszatartottak, és akiket a helyszínelők felkutattak) szintén részletesen ki kell hallgatni a helyszínen és tőlük is fel kell venni az elmondásokat. Általuk ugyancsak kulcsfontosságú információkhoz juthatunk. Kardinális szerepük eldöntéséhez elsődlegesen azt kell tisztázni, hogy a balesetet honnan, milyen körülmények között látták, és az észlelt eseményeket képesek-e visszaadni. A bizonyításban is hangsúlyos a szerepük.

Elmondás alapján megállapítható, hogy a helyszínen történt-e valamilyen változtatás a baleset bekövetkezése óta, ha igen ennek okának feltárására törekedni kell.

Ezután következik a helyszínen megtalálható részes jármű megvizsgálása, arra vonatkozóan, hogy az rendelkezik-e az okozó gépjárműről származó releváns nyomokkal, anyagmaradványokkal, illetve műszaki állapotának ellenőrzése, azért, hogy kizárhassuk vagy megerősítsük egy-egy részes felelősségét. A vizsgálatot ki kell terjeszteni a környezetre is, ügyelve, hogy semmilyen nyomot ne semmisítsünk vagy változtassunk meg. Ez a nyomkutató szakasza, a korábban elemzett verziókkal végzett munka elveinek felhasználásával. A talált nyomok közötti sorrendiséget azok 'múlандósága' határozza meg (pld. elsőbbséget élvez a szagmaradvány rögzítése, lsd. később)

A hátrahagyott gépjárműről ugyanúgy fel kell venni az adatokat, mint ha a vezetője a helyszínen tartózkodna. Ennek során a helyszínelőknél lévő formanyomtatvány -a forgalmi rendszám feljegyzése mellett- tartalmazza a fékek hatásfokára, a kormányberendezés holtjátékára, a fény és világítóberendezések működésére és a gumibroncs állapotára vonatkozó adatokat, melyek ellenőrzését a nyomok és anyagmaradványok torzítása, megsemmisítése nélkül végezzük -vagy mérlegelési jogkörünkkel élve- ne végezzük el. Ezekkel kapcsolatban sarkalatos pont a profilmélység helyszíni vizsgálata, mert ha a gumibroncs kopott, akkor tapadása, megállási képessége csökken, ezért balesetveszélyes. Ez a gumibroncs elhasználtságának ellenőrzési formája. Ehhez egy profilmérő készüléket alkalmaznak, ami minden helyszínelő táskájában megtalálható. Fontos a pontos mérés, mivel a mért eredmény alakíthatja a gépjárművezető felelősségének mértékét, milyenségét. Ugyanis, ha a megengedett legkisebb mértéket nem éri el (személyautóknál 1,6 mm), akkor mulasztása a KRESZ 5. § (2) bekezdésébe ütközik. Eszerint a gépjárművezető

elindulás előtt köteles a fent felsorolt dolgokat ellenőrizni. Amennyiben ezt elmulasztja, úgy szabálysértést követ el.

Technikus bevonása abban az esetben szükséges, ha az okozó járműre nézve semmilyen adattal nem rendelkezünk és a cserbenhagyás a jármű hátrahagyásával valósult meg. Ellenkező esetben maga a helyszínelő végzi a nyomok rögzítését. A helyszínen talált alkatrészek lefoglalása eredetben történjen meg, azt a jegyzőkönyvhöz mellékelni kell.

V.3. Személyi sérüléssel közúti közlekedési baleset

Statisztikai szempontból ez a leggyakrabban előforduló típusa a közúti közlekedési baleseteknek *(nemcsak helyszínelhagyással megvalósulóknál)*. Minősítés a Szabs. tv. 224. §-a és a Btk 166. § alapján történik.

Maga a helyszíni szemle az anyagi káros balesethez képest több időt és odafigyelést igényel, mivel kiegészül a sérült személyekre vonatkozó intézkedésekkel és több nyomozati cselekmény elvégzésével. Ezért tárgyalom ezen alfejezeten belül a krimináltechnika vonatkozó tételeit a gyakorlati végrehajtás tükrében.

Szabálysértési ügynél az okozó személy ugyanúgy bírságható lesz, bár annyiban könnyebb dolgunk van, hogy ez esetben az elkövető megáll és kimeríti a segítségnyújtással kapcsolatos követelményeket. Szóval értesítheti a rendőrséget és/vagy mentőket, de a rendőri intézkedést nem várja meg. Nem mentesíti a felelősségre vonás alól az sem, ha személyes adatait az előírt módon hátrahagyja.

Az eljárás menete hasonló, mint az anyagi káros szabálysértési alakzatnál *(sorrend, vizsgálat tárgya nem változik)*, de itt a vétlen személy pontos leírást tud adni számunkra az ismeretlen okozóról, illetve több tanú is rendelkezésünkre állhat, pontosan tudni fogjuk a gépjármű rendszámát, távozási irányát. Egyszóval annyi adat lesz majd a birtokunkban, hogy az elkövető pontosan, rövid időn belül azonosítható lesz. Ez a szabálysértés nyomozást és nyomrögzítést nem kíván.

Ez a fajta helyszínelhagyás ritkán fordul elő, mivel ha valaki már megáll és segítséget nyújt, általában nem távozik onnan a rendőr/helyszínelők kiérkezése előtt.

A segítségnyújtás elmulasztásához kötődően az önisméltás elkerülése végett jelen alfejezetben csak az anyagi káros balesetek helyszínelésétől eltérő eljárásokat taglalom.

A helyszínbiztosítók elmondása különösen fontos, mert a sérült személyek meghallgatása általában a befejezett helyszínelés után történik, amikor a helyszínelők felkeresik azt a kórházat, ahová elszállításra kerültek, és ott veszik fel az adatait, a kötelezően kitöltendő nyilatkozatot, a jelentést a meghallgatásról (*melyben rögzítik az okozóval kapcsolatos releváns információkat*) és persze akkor adják meg a felvilágosítást a nyomozás további menetével kapcsolatban.

A nyomkutatás és azok biztosítása, a kívülálló tanúk felkutatása és adataik felvétele az eddig leírtak mintájára zajlik.

Minden, a helyszínen talált és a balesettel összefüggésbe hozható alkatrész, tárgy lefoglalásáról, mint lehetséges tárgyi bizonyítási eszközről gondoskodni kell. Egyéb megrongált jármű, épület tulajdonosának értesítése történjen meg.

Az ügyeletre történő visszajelentés után, ha rendelkezésünkre állnak adatok az elkövető személyéről, vélt/valós tartózkodási helyéről, akkor annak ellenőrzésére intézkedni, sikertelensége esetén körözvény kiadásáról gondoskodni szükséges.

A helyszínrajz elkészítése a hiányos (*és nem feltétlenül első kézből származó*) adatok miatt sokkal nagyobb figyelmet igényel, így azt akkor célszerű elkészíteni, amikor már minden adat, tárgyi bizonyíték feltalálásra került, mert ekkor a lehető legpontosabb rajz készíthető el. Ezen a technikus által rögzített nyomok feltalálási helyét meg kell jelölni.

Gyakori védekezési taktika, hogy az okozó azt állítja, hogy ő hívott segítséget, de a 112 vagy a mentők nem voltak elérhetőek. Merészebb kijelentés, hogy bár ő beszélt velük, de mentőket nem küldtek, vagy ő a segítségkéréssel elintéztnek vette a dolgot és ezért tovább állt. Ilyenkor már a nyomozók, illetve a vizsgálók feladata, hogy a mobilszolgáltatók felé megkereséssel éljenek, és az általuk rendelkezésre bocsájtott cellainformációk alapján eldöntsék, hogy az állítása cáfolható vagy alátámasztható.

Vizsgálat megrendelő lap minden esetben szükséges és azt az ellátó orvos részére átadni kötelező. Ő állapítja meg, hogy 8 napon belül/túl gyógyuló sérülésekkel rendelkezik a sértett személy (*a sérülés fokának meghatározása úgyszintén minősítési kérdést dönt el*). A sérült személy ruházata is bírhat az ügy szempontjából releváns információkkal. Ez

leginkább gyalogos gázolásoknál létfontosságú. A szöveteken lévő szakadások, anyagmaradványok miatt lefoglalás útján szakértőnek kerül átadásra. A későbbi verzió igazolásához látletet kérésére is sor kerülhet, mivel a sérült személy testén keletkezhetnek olyan leképződések, bevérvések, amelyek lehetővé teszik az okozó gépjármű azonosítását (optimális esetben a forgalmi rendszám is látszódhat).

A környéken fellelhető, a baleset bekövetkezési körülményeinek felvételére alkalmas és az eljárásban vélhetően hasznosítható kamerafelvételek beszerzése lefoglalás útján kötelező. Ha mód van rá, akkor a helyszínen tekintsük meg a filmet, amiatt, hogy feleslegesen ne papírozzunk olyan 'bizonyítékért', amelynek nem lehet hasznát venni a vizsgálat során.

A technikus által végzett feladatok a következő fejezetben lesznek taglalva.

V.4. A technikusi tevékenység krimináltechnikai rendszere

Ebben az alfejezetben egy rövid és összefoglaló elemzés kerül bemutatásra a kriminalisztikából ismert technikák által. Ezek jártassága nélkül nem leszünk képesek szakszerűen elvégezni a technikusi feladatokat.

V.4.1. Szagmaradvány rögzítése

A szagmaradványok és személyi szagminták rögzítésével, konzerválásával, valamint azonosításával kapcsolatos feladatok végrehajtásáról szóló 22/2008.(OT 12.) ORFK utasítás egy módszertani útmutató, amely részletesen és a kriminalisztikai szabályokat figyelembe tartva leírja a jogsértések helyszínén található szagmaradványokkal kapcsolatos teendőket.

Mint az előzőekben leírtam, ha a helyszínen feltételezhető, hogy az ismeretlen elkövető által hátrahagyott nyom van, akkor ezt rögzítjük elsőként. A rendelkezésre álló, feltételezett okozó gépjármű vezetőüléséről mindenképp meg kell kísérelni a szagmaradvány rögzítését. Ehhez ún. pelenkát alkalmaznak (szagrögzítő textil), amit hosszú csipesszel (min. 20cm) megfogva kell ráhelyezni az adott területre. Ez minimum 4 textil felhasználásával történjen. Az elhelyezés után alufóliával kell lefedni őket és a fent hivatkozott Utasításban meghatározottak alapján legalább 30 percig maradjon a vélt

szagmaradványon. Ez az idő, különböző külső tényezők miatt legfeljebb 20 percre csökkenhet a gyakorlatban. Ezt követően -ismét csipesszel megfogva- egy szagtalanított konzervüvegbe tesszük, amit bűnjelcímkével és biztonsági címkével kell ellátni. Utóbbi biztosítja, hogy a rögzített szagmaradvány felbontása és ezáltal a 'szennyezése' nyomon követhető legyen. A bűnjelcímkén fel kell tüntetni a rögzítést végző személy nevét (*esetünkben a technikus neve*), hogy honnan, milyen objektumról történt a rögzítés (*esetünkben AAA-111 forgalmi rendszámú személygépkocsi vezető ülése*), időpont és hely leírása, a sértett neve és az ellene elkövetett bűncselekmény megnevezése, valamint az alkalmazott hatósági tanúk neve, amennyiben volt ilyen. (*ld 5. számú melléklet*)

A szagmaradvány rögzítéséről fényképfelvételek készülnek. A helyszínrajzon be kell jelölni a helyét, a jegyzőkönyvben pedig rögzíteni a mintavétel idejét és tényét.

Abban az esetben mikor vélhetően nem rég távozott a helyszínről az elkövető (*maximum 10 óra eltérés*), akkor a szagmaradvány szimatforrásként¹⁷ szolgál a nyomkövető kutya számára, amely indítása helyben elkezdődik. Általános tudnivaló, hogy meleg, száraz idő, illetve eső esetén a szag kevesebb ideig lesz használható, míg nedves, párás időjárás során tovább megmarad, akár 36 óráig is.¹⁸

Különbséget kell tenni szagmaradvány és szagminta között. Előbbi a helyszínen talált maradvány, melyet az elkövető hagyott hátra. Utóbbi egy ismert személytől rögzített minta, amit a szagmaradvánnyal hasonlítanak össze.

Megjegyzendő, hogy a későbbi szagazonosítás kis százalékban jár sikerrel és a bíróság sem fogadja el teljes értékű bizonyítékként.

V.4.2. Gépjármű által hátrahagyott nyomok

Azaz a nyomképző szerinti csoportosításban a közlekedési eszközök által hagyott nyom. Ezek a leggyakrabban előforduló, legsűrűbben rögzített és azonosításra a legnagyobb eséllyel alkalmas nyomok.

¹⁷ Szimatforrás: egyéni szagot hordozó tárgy, amelynek megszaglásával a kutya megismeri az elkövető egyéni szagát és, amelyet így követhet. Tremmel-Fenyvesi-Herke Kriminálisztika, Dialóg Campus Kiadó, Bp-Pécs, 241.o

¹⁸ DR. LAKATOS János: Bűnügyi ismeretek III. Nyomozástani ismeretek, BM Könyvkiadó, 1986.

V.4.2.1. Gumiabroncs, mint nyomképző

A gépjármű futófelületének ismertetőjelei alapján a szakértő, de megfelelő szakmai és általános tapasztalat révén a helyszínelő vagy technikus is következtetni tud a nyomképződési folyamatra. Részletes vizsgálat útján pedig megállapítható az azonosítandó gépjármű típusa, sebessége, menetiránya, műszaki állapota, a baleset kapcsán az ütközés vagy az esetleges várakozás helye.

A gumiabroncs nyomhordozója túlnyomó részben az útburkolat, de számos esetben megjelenhet más, vele érintkezésbe kerülő objektumon is. Ilyen lehet a balesetben részes egyéb jármű felülete, sértett személy ruházata vagy éppen teste, azon kívül megrongált középületek stb.

Ha a helyszínelő ránézésből meg tudja állapítani, hogy a szóban forgó nyom milyen nyomképződési folyamat eredménye, akkor a nyomkutatás gyorsabb, célirányosabb lesz. Ebből következik, hogy a nehezen észrevehetőek sem maradnak ki, hiszen tudjuk, hogy ilyen nyomnak keletkeznie kellett.

A leképződött keréknyom keletkezés szerint lehet álló, gördülő, lapos futási (légvesztett), fékezési, farolási, oldalcsúszási és ütközési nyom. Legtöbb információt a fékezési nyomokból kaphatunk, és szerencsére ez fordul elő a legtöbbször a közlekedési balesetek helyszínén.¹⁹

A fékezési nyomból megállapítható tények a következők:

- o menetirány megállapítása → Az érkezés iránya felől halványabb és a távozás irányába folyamatosan erősödő. A megállás helyén statikus, jól kirajzolódó nyom látható. A lazább talajrészecskéket tartalmazó felület komponenseit maga előtt tolja.
- o sebesség megállapítása → A fékút²⁰, féktávolság²¹ fogalmaiból kiindulva.
- o farolási vagy oldalcsúszási → Az ABS-sel (*Blokkolás gátló*) fel nem szerelt gépkocsik hagynak ilyen dinamikus nyomot fékezésnél, mert az autó még nem állt meg, de a kerekek már blokkolva vannak. (Manapság már nem igazán fordulnak elő ABS nélküli személygépkocsik.)

¹⁹ TREMMEL Flórián- FENYVESI Csaba- HERKE Csongor: Kriminalisztika tankönyv és atlasz, Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005.

²⁰ Fékút: a féktávolság egy része, mely alatt a tényleges fékezést értjük

²¹ Féktávolság: a cselekvési idő alatt (reakció idő+fékezés előtti mozdulatsor) és a fékezve megtett út együttese

→ Vezetéstechnikai hibák, illetve élesen vett kanyar esetén is keletkezhetnek effajta nyomok.

A felkutatáshoz a helyszín pontos behatárolhatósága hiányában alapból nagyobb terület célszerű lezárni, körbe keríteni. A nyomok helyének megtalálásához szaktanácsadó vehető igénybe, akinek észrevételeit jegyzőkönyvbe kell foglalni. A talált gumiabroncsnyom felfedezési helyét külön rajzon nem ábrázolják, de a helyszínrajzon minden esetben feltüntetik. Emellett a helyszíni eljárás során készített felvételekből is meghatározható a pontos rögzítési terület.

Legtöbbször csak a készített fotókat küldik el szakértői vizsgálatra. Ezek ún. metrikus felvételek, tehát a nyomot mérőléc segítségével rögzítik. Más esetben a kerék lefoglalása is számba vehető, feltéve, ha az a roncsolt gépjárműtől külön található. Értelemszerűen nem fogjuk a hátrahagyott gépjárműről a helyszínen leszerelni a számunkra szükséges alkatrészeket. Ha az egész felületi keréknyom fellelhető és az ideális a későbbi azonosításhoz, akkor vonalpanoráma fénykép készüljön róla.

A megmintázással történő rögzítés egy másik lehetséges módszer²². Ezt a térfogati nyomoknál használjuk. A probléma az, hogy bár szépen kivehetők a képző felület sajátosságai, mégis a nyomhordozó minősége határozza meg, hogy praktikus-e ezt igénybe venni, ezért ilyen nyom esetén a jegyzőkönyv tartalmazzon a talajra vonatkozó leírást is. Ha a nyom kiöntését választottuk rögzítési módszernek, akkor először el kell készíteni a részletes leírását *(szemmel látható sajátosságokat hangsúlyozva)* és a metrikus felvételeket. A gipszpéppel történő kiöntést megelőzi a nyom állapotának vizsgálata, mely során a nyomhordozó szilárdságától függően megválasztjuk az előkészítés és a nyomrögzítés módját. Az előkészítés keretén belül alkalmazhatunk ún. gátat *(a benyomat sekélységének kiküszöbölésére használt öntvényforma)*, vagy valamilyen szilárdító anyagot *(laza szerkezetű nyomhordozó permetezéséhez szükséges)*. Utóbbinál fokozott körültekintéssel járjunk el, mert ha a kiöntendő nyom nem kellőképpen szilárd szerkezetű, akkor az abba öntött gipsz, bármennyire is finoman töltjük, roncsolhatja, megváltoztathatja a lényeges ismertetőjegyeket.

²² Forrás A bűnügyi technikus kézikönyve /Szerk. Kertész Imre/, Belügyminisztérium Tanulmányi és Módszertani Osztály, Budapest, 1963.

V.4.2.2. Festékelkenődések bűnjelezése

Ezek szintén a nyomképző azonosítására alkalmas anyagmaradványok. Ráadásul megfelelő minta biztosítása esetén ezek a legnagyobb bizonyító erővel rendelkező anyagmaradvány fajták *(természetesen a DNS profil vizsgálata mellett)*. Magyarázata, hogy Magyarországon különösen jellemző a gyári festés után festése, ennek következtében a színrétegek száma és típusa egyedivé teszi az adott gépjárművet. Ütközés és más érintkezés során *(pld. súrlódás egyéb környezeti tárggyal, más járművel, személlyel)* keletkeznek, a kontaktus erősségétől, szögétől, időtartamától, anyag minőségétől függően. Jellemzően dinamikus nyomok.

A hátrahagyott gépjárműről nem szoktak festékmintát venni, mert maga a gépkocsi lefoglalásra kerül, és ha a továbbiakban esetleg szükség lenne rá *(pld. felmerül a kérdés, hogy a sértett személy egyéb helyen is ütközött-e az adott gépjárművel)*, akkor bármikor eredetben hozzáférhető az objektum.

A festék, mint szervesetlen komponensű anyag rendkívül sérülékeny, ezért nagy gondot kell fordítani a biztosítására, a rögzítésen át teljesen a csomagolásig. Általában szabad szemmel nem láthatók, így ha valószínűsíthető, hogy létre jöhetett festékmaradvány általi leképződés, akkor a vizsgálandó objektumot szakértőnek juttassuk el.

A helyszínről a mennyiség szerint rögzíthetünk festékelkenődést, festékmaradványt, valamint festékdarabot.

A rögzítés általában nagyobb festékdarabok egyben történő levételével valósul meg *(kaparni semmiképpen se kaparjuk, mert a szakértő munkáját lehetetlenítjük el)* egy erre alkalmas eszközzel *(technikusi, helyszínelői doboz tartalma szerint kiválasztható)* egyszerű fehér papírlapra, amelyről egy jól zárható üvegbe vagy egyéb zacskóba kell tenni. Figyeljünk, hogy a borítás ne legyen elszakadva, megsérülve, mert gyakran előfordul, hogy a szakértőhöz már csak egy üres bűnjeltasak érkezik.

A bűnjelcímken, ugyanúgy, mint a szagmaradványnál, fel kell tüntetni, hogy a minta miről lett rögzítve, és hogyha tudjuk, akkor a forgalmi rendszámot is írjuk rá. A helyszínvázlaton a kis méretéből kifolyólag nincs jelezve, azonban helye és ténye a fényképmellékletből egyszerűen kiolvasható. Eredményesség szempontjából a következő fejezetben közelítjük meg a témát.

V.4.2.3. Izzólámpa és egyéb üvegmaradvány a helyszínen

Szerkezeti összetettségében, így a hozzá kapcsolódó szakértői vizsgálatban az előző pontban tárgyalt anyagmaradványokhoz hasonlíthatók. Közlekedési baleseteknél leginkább az izzólámpa vizsgálat fordul elő, az üveg csak kivételes esetben kerül rögzítésre. Oka, hogy a személygépkocsik szélvédője 3 különböző rétegből áll, így a maradványok megfelelő biztosítása a vizsgálatot végző személy számára egy ismeretlen elkövetős baleset helyszínén (különösen, ha nem áll rendelkezésre az okozó jármű) nem teljesíthető maradéktalanul. Emellett sajnos sokszor nincs is idő, hogy részletes nyomkutató munkába kezdjünk, mert az üvegszemcsék akár az ütközés helyétől több méter távolságra is elrepülhetnek. Ebből következtethető, hogy összehasonlítási módszerrel történik az elemzése. A szóban forgó maradványok nyomszakértőnek (*összeilleszthetőség kérdése*) és vegyész szakértőnek (*kémiai tulajdonságok egyezése*) küldhetők.²³

A szélvédő üvegének betörésekor elkövetett nyomrögzítési hiányosság, hogy javarészt csak a szélvédő egyik oldaláról vesznek mintát, holott az üveg sajátos felépítése miatt (*üvegtábla+ellenálló műanyag fólia+üvegtábla=triplex üveg*) a külső és belső törmelékekből is kell mintát biztosítani és a csomagoláson fel kell tüntetni, hogy az az utastérből vagy a külső környezetből lett biztosítva. Ennek magyarázata, hogy az elütött gyalogos ruhájában talált üvegdarab nem fog megegyezni a feltételezett járművezető ruházatában találttal, noha a balesetnek tényleges résztvevői voltak, így elesünk egy bizonyítási eszköztől.

Izzólámpáknál az általánosan feltett kérdés, hogy az ütközés pillanatában működött-e vagy sem. Ennek a felelősség megállapításánál van jelentősége. Az ütközés pillanatában az erős burával fedett fényszórók, helyzetjelzők kívülről látszólag nem sérülnek, ezért előfordul, hogy a helyszínelő kipróbálja a fényberendezések működését (*ami a műszaki hiba kizárásához szükséges*), és emiatt az izzótest érdemben már nem vizsgálható. A bura betörése a rongálódás bekövetkezésében nem törvényszerű, mert belül, a biztonsági rögzítések ellenére, a nagy erőhatás miatt az érzékeny szálak megtörhetnek. Ebből a törési felületből állapítja meg a szakértő, hogy a rongálódás pillanatában az izzó üzembe volt-e helyezve, mert az izzószálon megolvadt (*jellegzetesen gömb alakú*) fémszemcsék, a burán 'égési nyom' fedezhető fel. Sajnos egyre kevésbé van lehetőség ebből kategorikus következtetést levonni, mert a napjainkban népszerű xenon és led fénytestek nem

²³ DR. GÁL Tamás. Kriminalisztikai anyagmaradványok fizikai kémiai vizsgálata

alkalmasak szakértői vizsgálatra a működésükhöz szükséges alacsony hőmérséklet miatt, így nem is okoznak a wolfrám izzókra jellemző nyomokat.

Javasolható megoldás az említett típusú izzók által okozott bizonyítási akadályra a gépjárművekbe szerelhető fekete doboz, mely lényegesen megkönnyítené az eljáró hatóság dolgát. A doboz az ütközés következtében kinyíló légzsák működésbe lépése előtti 5 másodperc műszaki adatit rögzíti (*pld., hogy abban az időintervallumban mely fényszórók égtek, milyen volt a jármű sebessége, gyorsulás vagy fékezés tényét stb.*). Ennek bevezetése azonban személyiségi jog megsértésére hivatkozva akadályba ütközött.²⁴

Az ideális csomagolás megválasztása fontos, hiszen a sérülékenységből adódóan, szállítás közben hamar rongálódhatnak. Helyszínen optimális megoldás, ha egy papírdobozba szagmaradvány rögzítő pelenkát teszünk és kibéleljük a dobozt, hogy a beletett izzótest ne ütődjön. Lényeges, hogy amennyiben felmerül a fényszórók használatának kérdésköre, semmi esetre sem próbáljuk ki azok működési képességét!

V.4.3. Eredetben rögzítendő objektumok

Az eddigi technikai feladatokkal összefüggésben is említésre került egy pár lefoglalás útján biztosított nyom, anyagmaradvány, de a teljesség kedvéért itt egy rendszerben vannak felsorolva.

Mikor célszerű? Bevett gyakorlat, hogy bármilyen letört alkatrészt a helyszínen lefoglalunk és majd az ügy vizsgálója rendelkezik arról, hogy az azonosítás szempontjából relevanciával bír-e. Ezek az alkatrészek, egyéb objektumok egyenként akár többféle nyomtípussal is rendelkezhetnek (*pld. egy letört visszapillantó tükör a vele érintkező felületről függően festékmарadványt és emberi mikroanyagmaradványt is tartalmazhat*).

Eszerint így módon rögzítendő:

- o a helyszínen talált letört alkatrészek, gépjármű tartozékok
- o az okozó által hátrahagyott gépjármű
- o halott, sérült személy ruházata és személyes tárgyai, ha azok relevánsak

²⁴ <http://www.origo.hu/auto/20120725-fekete-doboz-kerulhet-az-autokba.html> (letöltés ideje 2014. 10. 15. 17:06)

V.4.4. Felkutatott anyagmaradványok

E cím alatt az egyéb, elméletileg rögzíthető, de gyakorlati alkalmazásban elvétve jellemző nyomok, anyagmaradványok érintőlegesen vannak ismertetve.

Textilszálak a környezetben nem, de a balesetben részes jármű és a vele érintkezésbe kerülő személy kapcsán felkutatathatók. Ha a textília szabad szemmel jól látható, akkor egy papírzacskó tökéletes a csomagolására (*mérettől függ, hogy mivel és mibe gyűjtjük be őket, pld. egy fonalat csipesszel kis tasakba*). Ha az anyagmaradvány nem látható, de feltételezhető, hogy maradt a helyszínen, akkor ujjnyom rögzítő fóliával rögzítjük (*pld. az okozó jármű vezetőülésének háttámlájáról*). Az erről készült úrlapot, amelyre a fóliát ragasztjuk, a jegyzőkönyvhöz mellékeljük. Ezen a rögzítési hely is meg lesz jelölve, mely nem csak a baleset helyszínének pontos megnevezését, hanem a textília rögzítési helyét, ha az gépjárműből történt, akkor annak forgalmi rendszámát is tartalmazza (*lsd 6. számú melléklet*). Hogyha lehetőségünk van rá, akkor eredetben bocsájtsuk a szakértő rendelkezésére, mivel ezen anyagmaradványok is képesek felkenődésre (*kizárólag természetes anyagú által, pld. gyapjú*) és ezek könnyen összetéveszthetők egyéb szennyeződéssel.

A rögzített emberi mikroanyagmaradványok, a költséges vizsgálati módszer miatt szakértői véleményezésre általában nem kerülnek megküldésre. Mindemellett a közlekedési baleseteknél nem az ilyen típusú nyomok az elsődlegesek az alátámasztani szükséges verziók szemszögéből. Ezek szerepe a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén csekély. (*Ilyen pld. az ütköző gépjárműben ülők által hagyott homlok-, orr-, szájlennyomat a szélvédőn, vérnyom a működésbe lépett légzsákon.*) Vérnyom rögzítésénél, ha a nyomhordozót lefoglaljuk, fontos, hogy az ne a bűnjeltekben induljon bomlásnak, ezért azt ki kell szárítani csomagolás előtt.

VI. Rögzített nyomok értékelése

Annak érdekében, hogy a nyomozati szak végén úgy tudjuk vádra küldeni az ügyben keletkezett iratokat, hogy a lehető legnagyobb eséllyel felelősségre vonható legyen a gyanúsított, elengedhetetlen, hogy az eljárás alatt rögzített bizonyítási eszközök teljes értékű bizonyító erővel bírjanak. A helyszíni szemle során rögzített nyomok, elváltozások, anyagmaradványok tehát, akkor tekinthetők a Be. szerint tárgyi bizonyítási eszköznek, ha igazságügyi szakértő által megvizsgálva és véleményezve lettek. Az erre vonatkozó ismeretek alább kerülnek bemutatásra.

VI.1. Be. törvény hivatkozásai – szakértők és a szaktanácsadó

A büntetőeljárás törvény *A szakvélemény* című IV. fejezete rendelkezik a szakértők alkalmazásáról és a munkakörükkel összefüggő részletszabályokról. Eszerint akkor vonhatók be az eljárásba, ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges. „*Szakértelem minden olyan tudományos ismeret vagy gyakorlati tapasztalat bármely szakmai területről, amely az adott korban és társadalomban kívül esik az általános műveltséghez tartozó ismeretanyagon és jogi szakértelmen.*”²⁵ Maga az igazságügyi szakértő is segítséget vehet igénybe a vizsgálati folyamat elvégzéshez. Ez a segítség származhat az Intézetben dolgozó segédszemélyzettől, szakértőjelölttől vagy egyéb közreműködő személytől.

A kirendelő által feltett kérdések határozzák meg a szakértő munkájának irányát, emiatt azok megfogalmazása, sorrendisége, tartalma nagy odafigyelést igényel. A kérdések iránya lehet diagnosztikai (ok-okozati összefüggések feltárására irányuló), valamint lehet származási (összehasonlító, csoportba soroló).

A számára átadott, a kirendelő határozathoz csatolt minták szintén két csoportba oszthatók. Egyrészt a reprezentatív minták, amelyek önmagukban képezik a vizsgálat tárgyát, másrészt az összehasonlító minták. Utóbbiak lehetnek standard, azaz hiteles sablonok, és lehetnek azonosítási típusúak, melyek származhatnak ismert vagy ismeretlen objektumról, személyről.

²⁵ TREMMEL Flórián- FENYVESI Csaba- HERKE Csongor: Kriminálisztika tankönyv és atlasz, Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005., p. 200.

A szakértőnek mellékelt fényképfelvételek minősége jelentősen befolyásolja a véleményezést. Vannak ugyanis olyan esetek, amikor nincs lehetőség a nyom, anyagmaradvány rögzítésére semmilyen kézzel fogható formában, csak fényképezés útján.

A szaktanácsadóval ellentétben, alkalmazási szabályaik jóval részletesebbek, így a különbségek is jelentősek:

Szakértő	Szaktanácsadó
szakértelem	szakismeret
kötelező alkalmazás 4 esetben ²⁶	kötelező alkalmazás 1 esetben ²⁷
ügyész, bíróság, nyomozóhatóság rendelheti ki	ügyész és nyomozóhatóság rendelheti ki
kirendelés írásban, tartalmi követelményekhez kötött	kirendelés szóban vagy írásban, nincs megkötés
véleménye külön iraton	véleménye jegyzőkönyvbe foglalva
a bizonyítást szolgálja vizsgálatával	bizonyítási eszközökkel kapcsolatban nyújt segítséget

A Be. törvényben is foglalt, az eljárást lefolytató nyomozóhatóság *(konkrétan az ügy vizsgálója)* által kiállított szakértő kirendelő határozat, továbbá a vizsgálatot végző igazságügyi szakértő által írt szakértői vélemény felépítését, tartalmi elemeit a Rögzített nyomok értékelése c. fejezetben ismertetem.

²⁶ Kötelező alkalmazni szakértőt: kóros elmeállapot és kábítószer-függőség megállapítása illetve kényszergyógykezelés szükségessége a kérdés; a személyazonosítást biológiai vizsgálattal végzik; elhunyt személy kihantolása esetén

²⁷ Kötelező alkalmazni szaktanácsadót poligráfos vizsgálat elvégzésekor ('hazugság vizsgáló')

VI.2. Azonosítás elmélet

A nyomozás fontos feladata az ügy szempontjából releváns személyek, tárgyak azonosítása, melyek alapján a jogsértés elkövetője –megfelelő számú és minőségű bizonyítási eszköz mellett- bíróság előtt felelősségre vonható. A bizonyítás eszközeit a Be 76. §. sorolja fel tételesen, amely szerint a „bizonyítás eszközei a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és a terhelt vallomása.” Dolgozatomban ezek közül a helyszíni eljárás során rögzített tárgyi bizonyítási eszközöket és a szakértői vizsgálat eredményeként létrejött szakvéleményt helyezi előtérbe. Ezek bizonyító ereje egymásra támaszkodva, egymást kiegészítve lesz egyre teljesebb.

A kriminalisztikai azonosítás az objektumok közti kapcsolat megállapítása, a sajátosságok vizsgálata, és összehasonlítás útján lehetséges. *(Közlekedési bűncselekményekkel kapcsolatban nem használható azonosításra a modus operandi =bűnelkövetési módszer, és a profilkészítés sem. Magyarázata, hogy a közlekedéssel összefüggésben elkövetett bűncselekmények nem nevezhetők igazán bűncselekménynek, mert általában a gépjármű vezetők gondatlanságból, figyelmetlenségből okoznak közúti közlekedési balesetet, nem potenciális bűnözők. Nagy arányban vannak köztük, akiket meg is visel egy baleset bekövetkezése, főleg ha annak kimenetele súlyos.)*

Az azonosítás során mindig van egy azonosító és egy azonosítandó objektum, mely utóbbi legtöbbször nem áll rendelkezésünkre. Ezek az objektumok olyan anyagmaradványok, melyek kiegészítik, erősítik, vagy éppen gyengítik a bizonyító erőt. Az azonosítón fellelhető sajátosságok teszik lehetővé az egyedi azonosítást, ennek hiányában leginkább csoportazonosítás lehetséges.

Az eredmények kapcsán hipotézisek²⁸ állíthatók fel, melyek e szakaszban a vélemény bizonyító erejének ellenőrzését szolgálják.

²⁸ Valószínűségeen alapuló következtetés. Kriminalisztika I., BM Kiadó 2004., 85. oldal

VI.3. Szakértői véleményezés

Vagyis hogyan szerzünk bizonyítási eszközt? Melyik nyom milyen vizsgálati módszerrel elemezhető? stb. Nem egy szakmai kifejezésekkel elhalmozott tudományos prezentáció leírása a célom. Azért tartom fontosnak, hogy betekintést nyerjünk a nyomokkal kapcsolatos teendők másik oldalába is, mert egy sokkal hatékonyabb végrehajtás kapható eredményként és ehhez nem szükséges hogy szakértővé váljunk. Ez el sem várható illetve meg sem valósítható. Elegendő egy olyan tudás megszerzése, egy olyan látásmód kialakítása, amely (elképzeléseim szerint) kivált egy olyan munkamorál béli változást, hogy a 'helyszínelés', az arra épülő vizsgálat és az ezekkel dolgozó, ezeket kiszolgáló szakértői vizsgálat egységes egésszé álljon össze.

VI.3.1. Folyamata

A különböző osztályozású nyomok, anyagmaradványok különböző szakterület szakértői által vizsgálandók. Azonban mindegyik megegyezik abban, hogy a kirendelő határozat megküldésével vonják be őket az eljárásba. Ez a határozat szigorú formai követelményeknek kell, hogy megfeleljen, melyeket a büntetőeljárásról és az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló jogszabály is egyaránt ismertet. (Isd 8. számú melléklet)

A leggyakoribb hiba a kérdések megválasztásánál fordul elő:

A nem megfelelő sorrend: azaz a kérdések súlyosságának figyelembe vétele elmarad. Egyszerűen ne tegyünk fel olyan kérdést feleslegesen, amelyre adott válasz más kérdést már kimerített.

Ne utasítsunk: a kérdés valóban kérdés legyen, így nem megfelelő az 'Állapítsa meg' 'Vizsgálja meg' pld. „Állapítsa meg, a szakértő, hogy a milyen sebességgel lett volna elkerülhető az ütközés? Inkább használjuk a 'Megállapítható-e' 'Lehetséges-e' stb kifejezéseket.

Relevancia: a jelentéktelen, az ügy előbbre vitelét nem szolgáló kérdések szintén hasztalanok.

Pontosság: konkrét kérdések feltétele úgy, hogy gondoljuk át, hogy arra a szakértő, csak a kérdést figyelembe véve milyen választ adna, pld. „Milyen összetételű a rögzített festékmaradvány?” „Milyen mértékű fizikai erő váltotta ki a részes jármű rongálódását?”

stb., mert ha ezekre tényleges választ kapnánk, akkor egy tudományos, szakkifejezésekkel teletűzdelt szakvéleményt kapnánk.

A következőkben egyes nyomok vizsgálati módszerei lesznek felvázolva a teljesség igénye nélkül annak érdekében, hogy a kirendelő határozatokban jellemző hibaként megjelenő, vizsgálati módszerekre történő utasítások értelmetlenségére felhívjam a figyelmet. (*Pld. „Állapítsa meg a szakértő a rázalékolás módszerével, hogy a lefoglalt ruházat tartalmazza-e a helyszínről biztosított üvegmaradvány!”*) Mint látni fogjuk a beküldött objektumok tanulmányozása megannyi tényezőtől függ.

Az üvegmaradvány jellemző analízáló folyamata a törésmutató kimutatására irányul, mely során 2 rögzített üvegdarab (*pld a helyszínről és a gyanúsított ruházatából*) egy olajos folyadékba kerül. Ennek a törésmutatója megegyezik az egyik maradvány törésmutatójával. Ha mindkét üveg 'eltűnik' a vízben, akkor a 2 minta egyezése megállapítható. Ha nem, akkor egy ún. Becke-vonal jelenik meg az eltérő törésmutatójú üveg szélén. Abban az esetben, ha nagyobb üvegdarabok állnak rendelkezésre, akkor nyomszakértői feladat is lehet megállapítani az üvegdarabok egyező eredetét összeillesztés útján, a törésfelület vizsgálatával.

A másik a festékmaradványok megszerzése a lefoglalt ruházatból. Ezek összegyűjtése történhet rázalékolással (konkrétan kirázni a ruházatot egy lefedett területre, hogy aztán a kihullott maradványok összekaparhatók legyenek). Más módszer a porszívózás, mikor egy érzékeny, mikroanyagmaradványok felszívására is alkalmas porszívóval szedik ki a ruházatból az idegen testeket. Továbbá, ha ezek egyike sem járt sikerrel, akkor mikroszkópikus vizsgálatra kerülhet sor. Az adott módszer megválasztása mennyiségi és minőségi kérdéskörök elemzésével történik.

VI.3.2. Vélemény összetétele

A vizsgálat végén tett megállapítások, konklúziók a kérdések mentén, a kirendelő hatóság számára megküldésre kerülnek. Ez a vélemény bizonyítási eszköz, mely értékelését az eljáró hatóság, ügyészség, bíróság egyenként és összességében vizsgálja. A vélemény összetételét, annak későbbi kiegészítését, a hiánypótlást ugyancsak szabályozza mindkét említett jogszabály (*lsd 7. számú melléklet*). Mint az eddigiekből is kitűnt, minden terület, téma egymásra építhető, támogatják, kiegészítik a másikat. Nincs ez másképp az elkészített szakértői véleményeknél sem. Az igénybevett szakértők kirendelésének is

legyen egy logikai sorrendje, mind a célunkat szolgálja és a vizsgálandó tárgyak, megválaszolando kérdések alkossanak egy egészet, így ha külön-külön nem is tudnak kategorikus véleményt adni, összességében kétséget kizáró bizonyítási eszközt nyerhetünk. Jellemző a műszaki-, nyom-, fizikus szakértők alkalmazása egy ügyön belül.

VI.4. Szinkronizálás a helyszíni szemle során rögzített nyomokkal

Régebben bevett gyakorlat volt, hogy a helyszínelők, technikusok a Bűnügyi Szakértői és Kutató Intézet által egyfajta továbbképzésen vettek részt. Ez évente egy 2 napos alkalmat jelentett, melynek keretén belül a különböző laboratóriumok munkatársai pár órás interaktív előadás formájában bemutatták a hozzájuk beérkező vizsgálandó tárgyakkal kapcsolatos észrevételeiket a kijavítási módokkal. Kifejtették a vizsgálati módszerek és az azokhoz használt eszközök használatát, valamint javaslatokat tettek a nyomok, anyagmaradványok optimális rögzítésére vonatkozóan. Sajnos erre már csak szakterületenként 10-15 perces időkeret jut, amely idő értelemszerűen semmire sem elég. Oka talán a Rendőrség és a Szakértői intézetek túlterheltségében rejlik, de véleményem szerint ennek tükrében is beépíthető lenne a szakmai továbbképzésbe, hiszen a belefektetett energia meghozná gyümölcsét.

A szakértők arra irányuló tanácsokat is adhatnak, hogy a helyszínelők, technikusok táskájában található eszközök használatát hogyan lehetne a legjobban kihasználni.

Továbbá gyakorlási lehetőség is biztosítható lenne a járműtelepeken hosszú évek óta parlagon heverő gépjárművek rendelkezésre bocsájtásával. Ezeken szakértői koordinálással a különböző nyomok kutatásának taktikája, a nyomok, anyagmaradványok minél sérülés-mentesebb biztosítása, csomagolása lenne gyakorolható. Példaként hozható a festékfelkenődésekkel kapcsolatos helyszíni problémák megoldása. Általában, ha az adott festékmaradvány nem egy letört járműtartozékon található, amit egyszerűen eredetben küldhetünk meg vizsgálatra, akkor a fényképfelvételeken kívül nem lesz rögzítve a maradvány. Ennek kiküszöbölésére megtanítható lenne a helyszínen dolgozók számára az ún. rácsvágásos technika. Ezt egy éles, masszív szerkezetű 'szikével' erős és határozott mozdulattal kell végezni. A biztosítandó területről a maradványt függőleges, és ezekre merőleges vonalakkal metszve egy négyzetrácsos felületet kapunk. Az összes réteget

átvágva teljesen a fémig kell hatolnunk, majd az így kapott kis négyzeteket biztonságosan le lehet pattintani a gépjárműről.

Abból kifolyólag, hogy ne csak a javításra javasolt észrevételek legyenek csokorba rendezve, az alábbiakban a közúti közlekedés körében elkövetett jogsértések kapcsán kirendelt szakértőkhöz intézett kérdések következnek:²⁹³⁰

1) Fizikai-kémiai szakértőhöz intézett kérdések:

- a. Ki vezette az AAA-111 frsz-ú gépjárművet a baleset pillanatában?
- b. Égett-e a gépjárműizzó a baleset pillanatában?
- c. A sértett(ek)/gyanúsított(ak) ruháján kimutathatóak-e anyagmaradványok? Amennyiben igen, akkor azok származhatnak-e a bűncselekmény helyszínén betört üvegből?
- d. Érintkezett-e a sértett(ek)/gyanúsított(ak) ruházata valamely tárggyal (pld. gépjármű csomagtartó)?
- e. A helyszínen biztosított festékmaradvány származhat-e az AAB-112 frsz-ú személyautóról?
- f. A lefoglalt ABB-122 frsz-ú személyautó első szélvédőüvegéről biztosított textil elemi szálnak látszó anyag a helyszínen elhunyt sértett ruházatából származik-e?

2) Nyomszakértő:

- a. A helyszíni nyom nyomképzője meghatározható-e, későbbi összehasonlító vizsgálatra alkalmas-e, a nyomhagyó tárgy/eszköz esetén az egyedi azonosítás megkísérelhető-e?
- b. A helyszíni gumibroncs nyom származhat-e a lefoglalt járműkeréktől?
- c. A lefoglalt ruházati tárgyon található-e a vizsgált eseménnyel összefüggésbe hozható nyom, sérülés?
- d. A gyalogos baleset idején viselt lábbelijén található csúszásnyomok álló / járó helyzetben történt elütésre vagy gázolásra utalnak?
- e. Az elütés milyen irányból, milyen szögből érte a sértettet?

3) Műszaki- gépjárműszakértő:

- a. A gépjárműnek a baleset előtt volt-e műszaki meghibásodása?

²⁹ http://www.bszi.hu/e107_files/downloads/szakerto_kerdesek.pdf (letöltés 2014. 10. 15. 20:48)

³⁰ Országos rendőrfőkapitány: A közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás, BM Nyomda, Budapest, 1998.

- b. Az esetleges műszaki hiba és a létrejött baleset között van-e közvetlen vagy közvetett okozati összefüggés? Azt átlagos műszaki ismeretekkel fel lehetett volna ismerni?
- c. Az elütési ponttól milyen távolságra haladt a gépjármű akkor, amikor a gyalogos a járművezető látóterében az útestre lépett?
- d. A rendelkezésre álló adatokból megállapítható-e, hogy mekkora volt a balesetben szereplő ABC-123 frsz-ú jármű sebessége az elütés előtt, a veszélyhelyzet észlelésekor és az elütéskor?
- e. A gépjárművön található rongálódások elhelyezkedése és mértéke, valamint a rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható-e a gépjárművek sorozatütközésének sorrendje?
- f. A helyszíni szemle során rögzített elütési hely (C), helyzet műszaki szakértői eszközökkel igazolható, cáfolható-e?
- g. A gyalogos a jármű féktávolságán belül vagy kívül közlekedett?
- h. Kimutatható-e a járművezető részére észlelési, cselekvési késedelem vagy vezetéstechnikai hiba?

A fenti kérdésekből szemmel látható, hogy a legtöbbször műszaki szakértő kirendelése történik, hiszen az ő véleménye tud a baleset bekövetkezésének körülményeire vonatkozóan a leginkább átfogó válaszokat adni. Megállapításaira alapozhatjuk (ha szükséges) a fizikai-kémiai szakértő, nyomszakértő vizsgálatait. Amennyiben a balesetben sérült személy szerepel, úgy a műszaki szakértő kirendelését előzze meg az orvosi látlelet iránti megkeresés. Ok, hogy a műszaki szakértő a látlelet tartalmára támaszkodva pontosabban tudja rekonstruálni a közúti közlekedési balesetet, mert a megállapított sérülések jellegéből, irányából kiindulva pontosabban határozhatja meg a baleset bekövetkezésének körülményeit.

Előfordulhat, hogy az elkészített szakértői véleményben ellentmondást vélünk felfedezni. Ilyen esetben ne támadjuk le azonnal az illetékes szakértőt egy szakvélemény kijavítására vonatkozó hivatalos megkereséssel, hanem vegyük fel vele a kapcsolatot (legegyszerűbben telefonon) és konzultáljunk észrevételünkről az esetleges félreértések, kellemetlenségek elkerülése végett. Persze ez a hozzáállás a munkánkat segítő szakértőkkel lévő kapcsolatot ápolja, erősíti.

VII. Összegzés

Kutatásom során szerzett tapasztalatok alapján tisztán látom és a dolgozatomban is próbáltam érzékeltetni, hogy a választott témám mennyire szerteágazó, hány féle szakterületet, jogtudományi elmélkedést, empirikus és elméleti eredményt foglal magába. E terjedelmesség okán nem is törekedtem egy hiánytalan kutatói munka létrehozására. Helyette egy olyan munka összeállítását céloztam meg, amely laikus számára érthető, leendő rendőr számára emészthető, szakmában dolgozó kolléga számára hasznosítható, az illetékes felső vezetés számára megfontolandó.

A Rendőrség nagy ügyszámú leterheltségének enyhítése érdekében az igazságügyi szakértőkkel való kapcsolattartást a lehetőségekhez mérten szükséges lenne elmélyíteni. Ennek következményeként nem csupán a vizsgáló tudna jobban eligazodni ügyében, hanem a közös megbeszélések, véleménykérek folyamánya lehetne, hogy elkerüljék a 'felesleges' szakértő kirendeléseket. A szakértő a számára felvázolt ügy jellemzőinek ismertetése után felvilágosítást tudna adni, hogy érdemes-e vizsgálatot elrendelni, illetve a vizsgálatnak lesz-e az ügy előbbre vitelét szolgáló eredménye. Ebből adódóan a gyorsabb ügyintézés mellett költséghatékonyabbak is lehetünk.

Kérdésként merülhet fel a 'fejleszthető' vagy 'megváltoztatandó' kérdéskör. Azaz a tanulmányozás kapcsán megjelenő nehézségek megoldása az aktuális társadalmi igényekhez igazodva anyagi-, technikai-, tudásbeli támogatással megvalósíthatók-e, vagy ezzel ellentétben a fennakadást okozó területek teljes felülvizsgálata, ártértékelése indokolt-e a közlekedésrendészet terén. Véleményem szerint a két választási lehetőség együttes alkalmazása az ideális, miszerint a rendelkezésre álló technikai berendezések, eszközök korszerűsítése mellett egy naprakész módszertani útmutató megalkotása elengedhetetlen a helyszínen talált és felkutatott nyomok, elváltozások, anyagmaradványok tekintetében.

Képzés szempontjából nem elegendő a későbbi baleseti helyszínelők, technikusok számára átnyújtani a jogszabályokból származtatott potenciális kivitelezések rendjét. Szükségük van olyan ismeretanyag megszerzésére is, amely a helyszíni eljárás egyfajta praktikáit tartalmazza, hogy hogyan lássa át munkája nem ráeső fázisait, hogy váratlan helyzetben is képes legyen helyt állni, el tudja végezni a nem képzési körébe tartozó alapvető feladatokat is. Lássuk be, hogy manapság a szakterületek átfedése meglehetősen nagymértékű és munkaerő hiányában a képzést kell kiterjeszteni.

Úgy látom, hogy a megvalósítás realitása nem egy elrugaszkodott elképzelés, de ehhez az kell, hogy a célnak megfelelő anyagi-technikai feltételeket a vezetés biztosítsa, mert be kell látni, hogy fejlesztések, korszerűsítések nélkül abszurd követelmény az összes alapelvet szem előtt tartva a maximális fokozaton való teljesítés. Következésképpen, ha a felszerelésekre költenének az egyik oldalt, akkor a másik oldalon kamatostól térülne meg a befektetés.

Addig viszont az ismeret bővítése és a szakmához való viszonyulás változtatásával kell hozzálátni a hatékonyság növeléséhez.

Irodalomjegyzék

- 1) DR. BALLÁNÉ dr. Fűzster Erzsébet: Krimináltechnikai ismeretek I.-II., Rendőrtiszti főiskola, Budapest, 2011.
- 2) DR. LAKATOS János: Bűnügyi ismeretek III. Nyomozástani ismeretek, BM Könyvkiadó, 1986.
- 3) DR. GÁL Tamás: Kriminálisztikai anyagmaradványok fizikai-kémiai vizsgálata, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2000.
- 4) DR. BALLÁNÉ dr. Fűzster Erzsébet: Nyomtan és Daktiloszkópiai alapismeretek, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004.
- 5) BALLÁNÉ-KUNOS-LAKATOS: Bevezetés a kriminalisztikába, Rejtjel Kiadó, 2004.
- 6) BALLÁNÉ-LAKATOS-NYILASI-SZAKÁCS-VIGH: Kriminálisztikai alapismeretek, Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2005.
- 7) ANTI-BARTA-BÓCZ-KRISPÁN-LAKATOS-ROMASZ: Krimináltaktika, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004-5.
- 8) TREMMEL Flórián- FENYVESI Csaba- HERKE Csongor: Kriminálisztika tankönyv és atlasz, Dialóg-Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2005.
- 9) ANTI Csaba et al. /Bócz Endre szerk./ :Kriminálisztika, BM Kiadó, Budapest, 2004.
- 10) VÁRY László: Ismeretlen tettesek felderítése a közlekedésben, BSZ 1998/2.
- 11) TÚHEGYI Sándor: Ismeretlen gázoló felderítése, BSZ 1994/4.
- 12) Országos rendőrfőkapitány: A közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás, BM Nyomda, Budapest, 1998.
- 13) http://www.bszki.hu/e107_files/downloads/szakerto_kerdesek.pdf (letöltés 2014. 10. 15. 20:48)
- 14) <http://www.origo.hu/auto/20120725-fekete-doboz-kerulhet-az-autokba.html> (letöltés ideje 2014. 10. 15. 17:06)
- 15) BLASKÓ Béla: Magyar büntetőjog – Általános rész, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2013.
- 16) BLASKÓ et al /szerk. Blaskó/: Büntetőjog Különös rész I., Rejtjel Kiadó, Budapest-Debrecen, 2013.

Mellékletek

1. számú: **1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet**

a közúti közlekedés szabályairól

Közúti baleset

58. § (1) A balesettel érintett jármű vezetője köteles a járművel azonnal megállni, a baleset folytán megsérült vagy veszélybe került személy részére segítséget nyújtani és az esetleges további balesetek elkerülése érdekében minden tőle telhetőt megtenni.

(2) Ha a baleset halált vagy személyi sérülést okozott, a balesetről a rendőrhatalóságot (a legközelebbi rendőrt) haladéktalanul értesíteni kell és a lehetőséghez képest gondoskodni kell a nyomok megőrzéséről; a helyszínt csak az intézkedő rendőr engedélyével szabad elhagyni. Ha a baleset veszélyes anyagot szállító járművel következett be, a balesettel nem érintett járművek vezetőinek is haladéktalanul értesíteni kell a rendőrhatalóságot (a legközelebbi rendőrt) a balesetről, közölni kell a jármű narancssárga alapszínű tábláján feltüntetett számokat.

(3) Ha a rendőrhatalóság értesítése a (2) bekezdésben foglalt rendelkezés értelmében nem kötelező, de valamelyik érdekelt a baleset miatt rendőri intézkedést kíván és a rendőrhatalóságot (a legközelebbi rendőrt) haladéktalanul értesíti, a balesettel érintett járművek vezetőinek a rendőri intézkedést meg kell várniuk.

A rendőrhatalóság értesítése, illetve rendőri intézkedés hiányában a balesetben érintettek kötelesek személyazonosságukat egymás számára, kölcsönösen hitelt érdemlően igazolni és megnevezni azt a biztosítót, amellyel a járműre felelősségbiztosítási szerződést kötöttek. Ha a baleset folytán megrongálódott jármű vezetője nincs jelen, a károkozó köteles személyi adatait és biztosítója nevét erre alkalmas módon a helyszínen hátrahagyni és az esetet a felelősségbiztosítási jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően a biztosítónak bejelenteni.

(4) Ha - akár a (2), akár a (3) bekezdés alapján - rendőri intézkedés válik szükségessé, a rendőri intézkedés megtörténtéig a vezetőnek szeszes italt fogyasztania tilos.

(5) Személysérülést okozó baleset és jármű kigyulladás esetében a balesettel nem érintett járművek vezetői is kötelesek a tőlük elvárható segítséget nyújtani. A jármű vezetője a segítségnyújtáshoz a járművön készenlében tartott elsősegélynyújtó felszerelést, valamint a tűzoltó készülékkel ellátott jármű vezetője a tűzoltó készüléket a kigyulladt jármű oltásához köteles használni, illetve a segítségnyújtó rendelkezésére bocsátani.

(6) A forgalom zavartalanságát - a lehetőséghez képest - baleset bekövetkezése esetén is biztosítani kell.

(7) A baleset folytán megsérült jármű közlekedésére, kivilágítására és vontatására az 56. § (2)-(7) bekezdésének, valamint az 57. §-nak a rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

2. számú: **60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás**

a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól

86. Amennyiben a közlekedési baleset valamely érintettje a helyszínt jogellenesen elhagyta, és ezért kiléte ismeretlen, a helyszín közelében lévő érdeklődő személyekről áttekintő felvételt kell készíteni.

VI. A BALESETEK ISMERETLEN RÉSZTVEVŐINEK FELKUTATÁSÁT ELŐSEGÍTŐ ELSŐDLEGES INTÉZKEDÉSEK

108. Amennyiben ismeretlen jármű azonosítása is szükséges, akkor a meghallgatások során ki kell térni annak kategóriájára, színére, gyártmányára, típusára, hatósági jelzésére (jelzés töredékére), jellegzetességeire (rongálódás, felirat, egyedi kialakítás vagy fényezés, a jármű üvegeinek sötétítése).

109. Ha az ismeretlen járművezető által használt jármű rendelkezésre áll, lehetőség szerint annak üléseiről szagmintát, a jármű ajtajáról és annak nyitó, záró szerkezeti elemeiről, továbbá a kormánykerékről, sebességváltókarról és minden erre alkalmas kezelőszervéről vagy felületéről ujj-, tenyérnyomlatot, illetve az utasterében található egyéb humán maradványokból (pl. vér, haj) mintát kell biztosítani.

110. Amennyiben az ismeretlen járművezető a helyszínt az általa használt járművel elhagyta, figyelmet kell fordítani a jármű azonosítását elősegítő anyagmaradványok, így különösen az alkatrészek azonosítását szolgáló jelölést (vagy annak töredékét) tartalmazó alkatrészek felkutatására és eredetben történő biztosítására.

111. Az ismeretlen személyre vagy az általa használt járműre vonatkozó adatok összegyűjtését és rendszerezését követően intézkedni kell a forró nyomon üldözés lehetőség szerinti bevezetésére.

112. Amennyiben a szemle során beszerzett adatok indokolják, azonnal értesíteni kell a határrendészeti szerveket és a közös kapcsolattartási szolgálati helyeket, amennyiben vélelmezhető, hogy az ismeretlen elkövető megsérült, értesíteni kell azon egészségügyi intézményeket és házi orvosokat, amelyekhez a megsérült személy az orvosi ellátás végett fordulhat.

113. A helyszíni eljárás során intézkedni lehet a sajtó, a rádió, a televízió, valamint a saját rádió adó-vevővel rendelkezők (közúti szolgáltatást végzők) bevonására, indokolt esetben az érintett területen gépjárműjavító szolgáltatást végzők értesítésére.

114. Meg kell vizsgálni, hogy a baleset, illetve az ismeretlen személy vagy járműve térfigyelő, biztonsági vagy egyéb kamerarendszerrel nem került-e rögzítésre. Amennyiben ennek lehetősége felmerül, a felvételek biztosítására, lefoglalására azonnal intézkedni kell.

115. Amennyiben az elsődleges adatgyűjtés alapján az elkövető, vagy a személyazonossága megállapítása, illetve az általa használt jármű felkutatása nem vezetett eredményre, körözés elrendelése iránt kell intézkedni.

3. számú:

1994. évi XXXIV. törvény

a Rendőrségről¹

Felvilágosítás kérés

32. § A rendőr a feladatának ellátása során bárkihez kérdést intézhet, felvilágosítást kérhet, ha alaposan feltehető, hogy a megkérdezett olyan közlést tehet, amely a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges. A felvilágosítás kérésének idejére a kérdezett személy feltartóztatható. Akitől a rendőr felvilágosítást kér - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az általa ismert tényekkel, adatokkal kapcsolatos válaszadást nem tagadhatja meg.

A helyszín biztosítása

43. § A rendőr a feladata ellátása során jogosult megtiltani, illetőleg megakadályozni, hogy valamely bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét megváltoztassák.

Közlekedésrendészeti intézkedés

44. § (1) A rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során

a) a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti;

b) a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen - a jogszabályban meghatározottak alapján - ellenőrizheti;

c)¹⁴⁷ a jármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta, ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételeével vér-, vizelet- és műtétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti;

d)¹⁴⁸ a járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését - a külön jogszabályban meghatározottak szerint - a helyszínen elveheti;

e) a forgalomban való részvételt megtilthatja, ha a jármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát veszélyezteti, és a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a jármű kulcsait elveheti, illetőleg a járművet más módon mozgásában korlátozhatja vagy elszállíttathatja.

45. § (1)¹⁵⁰ A rendőrség, valamint a rendőr a feladata ellátása során jogosult - a külön jogszabályban meghatározott módon - a közterületen szabálytalanul elhelyezett járművet elszállíttatni vagy egyéb módon eltávolíttatni, ha az a közúti forgalom biztonságát vagy a közbiztonságot veszélyezteti. Ha a tulajdonos (üzemben tartó) nem állapítható meg, vagy a felszólítás ellenére az elszállított, eltávolított járművet nem veszi birtokba, és a tárolás költsége aránytalanul magas, a rendőrség a járművet értékesítheti, vagy más módon hasznosíthatja. Ha az elszállított, eltávolított jármű ismeretlen tulajdonosa a jármű értékesítése után 60 napon belül jelentkezik, részére az értékesítésből befolyt, a tárolási költséggel csökkentett ellenértéket ki kell fizetni.

(2) Ha a közterületen szabálytalanul elhelyezett jármű baleseti veszélyt nem jelent, illetőleg, ha az a jármű biztonsága vagy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt szükséges, rögzítésére a jármű elszállítása vagy további intézkedésig kerékbilincs alkalmazható.

(3)¹⁵¹ Az elszállítás és a kerékbilincs alkalmazásának költsége a jármű tulajdonosát, vagy az üzemben tartóját, vagy a használóját terheli. A jármű elszállítása vagy a kerékbilincs alkalmazása során a járműhasználat akadályoztatása folytán a keletkezett kárért a rendőrséget nem terheli kártalanítási kötelezettség.

4. számú: 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet **a rendőrség szolgálati szabályzatáról**

8. Eljárás helyszínbiztosítás esetén és közlekedési baleset helyszínén

11. § (1) A helyszínt biztosító rendőr

a) elsősegélyben részesíti vagy részesítteti azokat, akik az esemény során megsérültek vagy megbetegedtek, valamint más ok miatt segítségre szorulnak,

b) a szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért elkövetőt elfogja, a tanúkat visszatartja, az eseményben érintetteket, az eseményt észlelőket feltartóztatja,

c) az illetéktelen személyeket a helyszínről eltávolítja,

d) a helyszínt körülhatárolja, eredeti állapotában megőrzi,

e) megállapítja és megfigyeli, hogy megváltoztatták-e a helyszínt, miben változtatták meg, ha igen, ki és miért,

f) a közrendet zavaró cselekményeket, forgalmi torlódásokat megszünteti,

g) az eseményt szolgálati előjárójának azonnal jelenti,

h) feljegyezi, hogy a sérültet milyen rendszámú mentő gépkocsival, hova szállították el,

i) nyomon üldözés lehetősége esetén az üldözést késedelem nélkül teljesíti, valamint

j) a helyszínre megérkező szemlebizottság vezetőjének jelentést tesz.

(2) A helyszínről való bevonulása után a rendőr írásban jelenti, hogy

a) kinek a felhívására vagy utasítására, mikor érkezett a helyszínre,

b) kiket talált a helyszínen,

c) milyen nyomokat és anyag maradványokat biztosított,

d) milyen intézkedéseket tett, valamint

e) változásokat eszközöltek-e a helyszínen, ha igen, kik és miért.

(3) A bűncselekmény vagy a baleset helyszínén életét veszített, valamint súlyos és életveszélyes sérüléssel kórházba szállított személy közvetlen hozzátartozóját az ügyben eljáró rendőri szerv haladéktalanul értesíti. A rendőr az ilyen értesítést megfelelő körültekintéssel és tapintattal teszi meg. Ha

gyermekkorú személy szenved sérülést, a rendőrség - közvetlen hozzátartozó hiányában - a gondozó, annak sikertelensége esetén az illetékes gyermekvédelmi hatóság értesítését is megkísérli.

12. § (1) Közlekedési baleset helyszínén a rendőr a hatáskörébe nem tartozó ügyekben a helyszín megtekintése vagy a szemle lefolytatása érdekében az ügyeletet értesíti. A baleseti helyszínelő kiérkezéséig a rendőr gondoskodik az elsődleges intézkedések megtételére - különös tekintettel az elsősegélynyújtásra, értesítés adásra, helyszínbiztosításra, tanúkutatásra, adatgyűjtésre, kárelhárításra, a forgalom folyamatosságának biztosítására -, a kiérkezést követően segíti a baleseti helyszínelő munkáját, elvégzi a rábízott feladatokat, különös tekintettel a forgalomirányításra, valamint a helyszínfelmérésre.

(2) A közúti járművezetésre vonatkozó szabályok megszegésével nem közúton súlyos sérülést vagy halált okozó közlekedési balesetnél is a közúti közlekedési balesetekre vonatkozó szabály szerint kell eljárni.

5.számú:

Szagrögzítés időpontja: _____	
Sértett neve: _____	
Nyomozóhatóság tagjának aláírása: _____	Gyanúsított / sértett / stb. aláírása: _____
Szagmaradvány/Szagminta	
_____	_____
(szagmintát adó)	
Jegyzőkönyv szám: _____	

6. számú:

Textilszál - nyomok

Az űrlap száma:

--

Mikronyom- űrlap

Bűnjelszám:

--

Szolgálati hely (bélyegző)

A nyombiztosítás helye: _____

A nyombiztosítás ideje: _____

A nyombiztosító rendőr: _____

Naplószám, aktajel:

Letapogatott nyomhordozó: _____

Bűnjelszám: _____

Bűncselekmény / sértett: _____

Ruházati tárgyak
esetén a tulajdonos neve: _____

7. számú:

Be. tv. A szakvélemény előterjesztése

108. § (1) A szakértő a szakvéleményt szóban előadja, vagy a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság által kitűzött határidőn belül írásban terjeszti elő.

(2) A szakvélemény magában foglalja

a) a vizsgálat tárgyára, a vizsgálati eljárásokra és eszközökre, a vizsgálat tárgyában bekövetkezett változásokra vonatkozó adatokat (lelet),

b) a vizsgálat módszerének rövid ismertetését,

c) a szakmai megállapítások összefoglalását (szakmai ténymegállapítás),

d) a szakmai ténymegállapításból levont következtetéseket, ennek keretében a feltett kérdésekre adott válaszokat (vélemény).

109. § Ha a szakvélemény hiányos, homályos, önmagával ellentétben álló vagy az egyébként szükséges, a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság felhívására a szakértő köteles a kért felvilágosítást megadni, illetve a szakvéleményt kiegészíteni.

8. számú:**13. § (1)⁶² A kirendelésnek tartalmaznia kell:**

- a) a kirendelt szakértő vagy szakértői csoport vezetőjének a megnevezését, a kirendelés ügyszámát és az ügy tárgyát,
- b) a szakértői feladat teljesítéséhez szükséges adatokat,
- c) azt, hogy a bizonyításra hivatalból kerül-e sor, és a szakértői díj fedezésére - ha törvény alapján ez szükséges volt - milyen összeg letétbe helyezését rendelték el,
- d) a szakértő részére átadandó iratok és tárgyak megjelölését, valamint az átadás időpontját, ha pedig az átadás nem lehetséges, annak meghatározását, hogy a szakértő az iratokat és tárgyakat hol és mikor tekintheti meg,
- e) az átadott iratok és tárgyak kezelésére, vizsgálatára, visszaadására, részleges megváltoztatására vagy megsemmisítésére vonatkozó rendelkezéseket,
- f) a mintavétel elrendelését, ha a mintát a kirendelő szerv nem biztosította,
- g) azokat a szakkérdéseket, amelyekre a szakértőnek választ kell adnia,
- h) a szakvélemény előterjesztésére meghatározott határidőt, az esetleges soronkívüliségre való utalást és az előterjesztés módjára vonatkozó felhívást,
- i) több szakértő egyidejű kirendelése esetén a többi szakértő személyére vonatkozó tájékoztatást,
- j) személy vizsgálatával járó kirendelés esetén a szakkonzultáns személyéhez történő hozzájárulás beszerzésének kötelezettségét és
- k) a kirendelő előzetes hozzájárulását a vizsgálati tárgy megváltozásával vagy megsemmisülésével járó vizsgálat elvégzéséhez, ha a hozzájárulásra a miniszter rendelete alapján szükség van,
- l)⁶³ - indokolt esetben - a kirendelő arra vonatkozó utasítását, hogy a szakértő az érintett részére az általa kezelt adatokra vonatkozó, az Info tv. szerinti tájékoztatást megtagadni köteles.

9. számú:**HATÁROZAT****elfogatóparancs elrendeléséről**

A Be. 73. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel a személy- és tárgykörözésről szóló 2001. évi XVIII. törvény 2. §-ban foglalt rendelkezésekre – személykörözését és egyben elfogását rendelem el a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 239. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő cserbenhagyás vétségének megalapozott gyanúja miatt.

név, születési név :

neme :

születési hely, idő :

anyja neve :

állampolgársága :

lakóhelye :

alatti lakosnak.

A körözés, egyben elfogatóparancs kibocsátója: fenti szerv

Elfogás esetén a Be. 73. § (3) bekezdése alapján őrizetbe kell venni és a(z) BRFK KLFO-ra előállítani.

A körözés során megjelölt adatokat 20__ . év __ . hó __ . napjáig kell a körözési információs rendszerben nyilvántartani.

A határozatot kézbesíteni kell (mindazoknak, akikre a határozat rendelkezésre vonatkozik):

1. Budapesti ____ . kerületi Ügyészség

A határozat ellen a Be. 73. § (9) bekezdése alapján nincs helye jogorvoslatnak.

INDOKOLÁS

A helyszíni szemle jkv. adatai alapján *(rövid történeti tényállás)*.

Az ügyben a Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés I. fordulata szerint minősülő segítségnyújtás elmulasztásának a veszélyhelyzetet előidéző által elkövetett bűntett és más bcs. elkövetésének megalapozott gyanúja miatt rendeltünk el nyomozást.

A nyomozás során az ismeretlen tettes ____ (név) személyében ismertté vált. A felkutatására tett intézkedések ezidáig eredményre nem vezettek. A fentiekre tekintettel a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Budapest, 2014. augusztus 19. 12 óra 26 perc

P.H.

(körözés elrendelésére jogosult neve, beosztása, aláírása)